ПАХТАКОР! ФУРСАТ ҒАНИМАТ, СУРЪАТГА СУРЪАТ ҚЎШ!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 192 (2910). | Чоршанба, 30 сентябрь 1964 йил. | БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

МЕХАНИЗАТОР УСМОНОВ ЗВЕНОСИНИНГ ҒАЛАБАСИ

Комплекс механизациялашган звеноларнинг ҳар томонлама афзаллиги яққол кўриниб турибди. Областимизда биринчи бўлиб маррага етаётганлар ҳам ана шундай звенолар бўлишяпти. Тюпко методида ишлаётган бу звеноларнинг ютуғи шундаки, улар пахта етиштиришда ҳам, уни териб олишда ҳам қудратли машиналардан кенг фойдаланмоқдалар.

Шу суратдаги узоқларга ўйчан назар ташлаб турган норғул йигит ҳам Бекободдаги Ленин номли колхознинг машҳур механизатори Абдубашор Усмонов бўлади. Уни машинанинг шунқори дейишади ҳамқишлоқлари. Ҳа, бу йигит дарҳақиқат механизациянинг қадрига етадиган, машина қудратини амалда исботлайдиган механизаторлардан.

Кеча унинг ғалабаси бирзумда бутун Бекободга тарқалди. Абдубашор бошлиқ звено аъзолари бошқармада биринчи бўлиб маррага етишди. Йиллик план 106 процент қилиб адо этилди. Азаматлар гектаридан 25 центнердан ҳосил топширишди. Лекин машина қудрати билан камол топган, серунум ғўза тупларида кун сайин бодраб очилаётган кумуш ранг дурдоналар кўзни қувонтиради. Абдубашор пайкалга назар ташлайди-ю, «чамамда гектаридан яна 15 центнердан пахта оламиз» дейди. У бу миқдорни айтишдан аввал ҳосилнинг чўғига хўп разм солиб олган. Эгатнинг у бошидан бу четига етгунча бункерга тушаётган пахтанинг оғирлигига қараб айтаётибди. Фақат машиналарда «оқ олтин»нинг сўнгги граммларигача териб оламиз, шундагина арзон пахта етиштирамиз, давлат учун ҳам, звеномиз аъзолари учун ҳам катта даромад келтирамиз, деган улуғ ният билан меҳнат қилишади улар. Ахир Абдубашорнинг ўзи пўлат оти билан кунига 5—6, ҳатто 7 тоннадан пахта териб мавсум бошидан буён 70 тонналик хирмон кўтарди. Унинг аҳди 140 тонна. Бугун шунқор довон ошди.

Агар шу кеча-кундузда Абдубашор звеносида бўлсангиз, унинг даласидаги баракали хирмон учун курашни, элимиз фахри бўлган дурдонани эъзозлаб бирор мисқолини нобуд қилмай териб олинаётганлигини, шунинг эвазига бу звено аъзоларининг меҳнат ҳақи колхоз бўйича энг юқори эканлигини кўрасиз.

Буларнинг ҳаммаси комплекс механизациянинг қудрати. Ана шу методда ишлаётган звеноларнинг ғалабасини кўрган саринг бу илғор метод яна ҳам кенг қулоч ёйишини истайсан.

Ф. УСМОНОВА.

ПЛАН ЎН КУНДА БАЖАРИЛДИ

ОҚҚЎРҒОН. (телефон орқали олинди). 1-«Оққўрғон» совхозининг ўртоқ И. Санақулов бошлиқ механизациялашган звеносининг аъзолари катта ғалабани қўлга киритишди. Улар социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириб ўн иш кунида йиллик пахта тайёрлаш планини ошириб бажаришга муваффақ бўлдилар. Звено 34 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 21 ўрнига 22 центнердан хирмон кўтарди. Шуниси қувончлики, план биринчи машина теримининг ўзидаёқ ортиғи билан бажарилди. Ризқи Валиуллаев, Шавқия Саидмустафоева каби моҳир механик-ҳайдовчиларнинг ҳар бири ўн беш тоннадан «оқ олтин» тердилар.

— Ҳали, — дейди звено бошлиғи, — даламизда ҳосил кўп. Бутун имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, қўшимча равишда ҳар гектар ердан яна 13 центнердан «оқ олтин» топшириш мажбуриятини олдик. Бу республикамизнинг шонли тўйига муносиб совғамиз бўлади.

ЛЕНИНЧА УНИВЕРСИТЕТ

Эртага сиёсий маориф системасида янги ўқув йили бошланади. Партия маорифи — коммунистлар, комсомоллар, барча меҳнаткашларни марксизм-ленинизмнинг ғолиб ва ҳамиша барҳаёт таълимоти билан қуроллантиришда, уларда коммунистик дунё қарашни ривожлантириш, янги порлоқ жамият кишиларини тарбиялашда миллионларнинг ҳақиқий ленинча университети бўлиб қолди.

Партиямизнинг XX ва XXII съездлари ва КПСС Марказий Комитети Пленумларининг тарихий ҳужжатлари билан қуролланган совет халқи коммунистик жамият биносини тезроқ барпо этиш учун зўр ғайрат ва ташаббус кўрсатиб ижодий меҳнат қилмоқда. Уларнинг ана шу олижаноб мақсад ва кураш йўлидаги ҳаракат ва интилишларини марксизм-ленинизмнинг порлоқ ва бир умр сўнмас чироғи ёритиб турибди. Янги коммунистик жамиятни барпо этишда революцион назарияни ўрганиш ҳар бир совет кишиси учун ҳаётий заруратдир.

Бу йил сиёсий маориф системасида ўқишлар янгича қурилади. Мамлакатимизда коммунизм қурилишига, жаҳон социалистик системасининг ривожланишига, тинчлик, демократия, миллий мустақиллик ва социализм учун курашда коммунистик ва ишчи партияларнинг стратегияси ва тактикасига доир актуал проблемаларни чуқур ўрганиш сиёсий ўқишнинг асосий мазмунини ташкил этади.

Сиёсий маориф системасида янги ўқув йилининг тахминий плани ишлаб чиқилди. Бу план 12 темадан иборат бўлиб, барча зарур ҳаётий проблемаларни, назарий ва практик масалаларни ўз ичига олган. Вазифа шундан иборатки, ҳар бир коммунист ва комсомол, кенг меҳнаткашлар оммаси замонамизнинг энг актуал проблемаларини чуқур ва ҳар тарафлама ўргансин ва уларни турмушга тўла тадбиқ этсин. Ана шу асосда ўз назарий ва практик билими ва тажрибасини оширсин.

Партия комитетлари бу йилги ўқув йилида раҳбар кадрларнинг марксизм-ленинизм таълимотини ўрганишларига алоҳида эътибор беришлари керак. Барча активларимиз, раҳбар ходимлар марксизм-ленинизм назариясини мунтазам ўрганиб боришлари ва меҳнаткашлар ўртасида сиёсий иш олиб боришда актив қатнашишлари ва шахсан намуна кўрсатишлари лозим. Ҳар бир раҳбар ходим ўз сиёсий билимини ошириши билан бирга, партиямизнинг ички ва ташқи сиёсатини аниқ ва равшан билиб ва тушиниб олмоғи ҳамда уни оғишмай амалга оширмоғи керак.

Партия комитетлари машғулотларнинг ғоявий-сиёсий жиҳатдан юксак савияда ўтиши пропагандистларга ва уларнинг иш фаолиятига кўп жиҳатдан боғлиқ эканлигини унутмасликлари лозим. Энг яхши тайёрланган партия, совет, хўжалик ходимларининг, ўқув юртлари ўқитувчиларининг, халқ хўжалиги мутахассисларининг пропагандист бўлиб ишлаши, ёки бу соҳада актив иштирок этиши сиёсий маориф савияси ва мазмунини оширишга, меҳнаткашларга чуқур билим беришда катта роль ўйнайди.

Сиёсий маориф системасининг ҳамма звеноларида машғулотларни шундай ташкил этайликки, ҳар бир коммунист ва комсомол, ҳар бир меҳнаткаш КПСС ва бошқа марксчи-ленинчи партияларнинг сиёсий йўли ва амалий ҳаракатлари илмий жиҳатдан чуқур асосланганлигини ўрганилаётган материалнинг моҳиятини яхши билиб олсин, цехларда, далада, лабораторияда қилаётган меҳнати билан коммунизм тантанаси учун курашдаги туб вазифалар бир-бирига узвий равишда боғланганлигини кўриб турсин ва амалда хис этсин.

Сиёсий ўқишда юзакичилик ва расмиятчиликка, машғулотларнинг паст савияда ўтишига мутлақо йўл қўймайлик. Ҳар бир пропагандист катта сиёсий иш олиб бораётганини, у партиянинг актив жангчиси ва ёрдамчиси эканлигини бир минут ҳам унутмаслиги керак. Пропагандист ҳар бир тингловчининг қалбига тўғри йўл ола билиши, уларнинг барча саволларига аниқ ва тушунарли жавоб бериши, бунинг учун эса унинг ўзи ғоявий, сиёсий ва назарий жиҳатдан етук бўлиши лозим. Шу билан бирга партия ташкилотлари пропагандистларнинг иши, ҳаёти билан доимо қизиқиб боришлари, уларга амалий ёрдам беришлари, улар учун лекция ва докладлар уюштиришлари керак. Сиёсий маориф уйлари ва кабинетлари ҳам ўз фаолиятларини оширишлари зарур.

Тўгаракларда, сиёсий маорифнинг бошқа формаларида машғулотларни дастлабки кунданоқ зўр уюшқоқлик билан бошлаб, лекция ва суҳбатларнинг юксак савияда ва қизиқарли бўлишига эришайлик.

Меҳнаткашларни революцион назария билан қуроллантириш, уларда коммунистик дунё қарашни шакллантириш ва шу асосда барча соҳаларда янги, юксак марраларни эгаллаш — областимиз партия ташкилотининг ғоят муҳим вазифасидир. Сиёсий ва назарий савияни оширмай, марксизм-ленинизм таълимотини ўрганмай туриб, ишда муваффақият қозониш, ташаббус кўрсатиб ишлаш, ташқи ва ички сиёсатдаги воқеаларни тўла тушуниб олиш қийин бўлади. Шунинг учун ҳам партия ташкилотлари ҳар бир корхона, муассаса ва ўқув юртида партия сиёсий маорифи системаси барча тармоқларининг муваффақиятли ишлашига эришишлари, активлар, раҳбар ходимлар, ҳар бир меҳнаткашнинг қандай билим олаётганлигини доимо кузатиб боришлари керак.

Эртага шаҳарларда бошланадиган сиёсий маориф системаси ўқишлари кадрларимизни, барча меҳнаткашларни марксизм-ленинизмнинг ҳаётбахш назариялари билан қуроллантириш билан бирга, областимиз олдида турган сиёсий хўжалик вазифаларни муваффақиятли ҳал этишга, коммунистик қурилишнинг порлоқ манзиллари сари ҳаракатимизни янада тезлатишга хизмат қилсин!

Ўртоқ А. УСМОНОВ. М. Воробейчиков чизган расм.

ОБЛАСТИМИЗ БОШҚАРМАЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ҲАҚИДА 29 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устунда бошқармалар, иккинчи устунда бир кунлик ўсиш, учинчи устунда мавсум бошидан бери, тўртинчи устунда бир кунлик машина терими, бешинчи устунда мавсум бошидан бери машина терими ва олтинчи устунда дефолиация.

Оққўрғон	4,20	26,30	4,96	28,47	100,2
Калинин	3,05	25,74	8,16	24,42	163,8
Юқори Чирчиқ	3,10	20,64	2,88	9,28	116,7
Бекобод	2,60	18,99	2,98	12,63	67,7
Ўрта Чирчиқ	2,60	18,00	2,45	10,50	70,6
Бўка	2,43	17,87	2,17	10,50	74,4
Янгийўл	2,29	16,41	2,26	6,38	67,1
Область бўйича:	2,84	19,80	3,14	14,69	78,9

ПАХТА НОБУДГАРЧИЛИГИГА ЙЎЛ ҚЎЙИЛМАСИН

ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ВА ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ ПАРТИЯ ДАВЛАТ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИДА

Қишлоқ область партия-давлат контроли комитети томонидан ўтказилган текширишда Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасидаги Свердлов номли колхозда пахтани пайхон қилиш ва молларга едириб юбориш фактлари борлиги аниқланди.

Колхоз правлениеси, шахсан унинг раиси ўртоқ У. Мусаев, шунингдек бригада, звеноларнинг бошлиқлари ва сифат инспекторлари пахтани сифатли териш ва уни чаноғида қолдирмаслик учун ҳаракат қилишмаяпти. Шу сабабли кўп бригадаларда ҳосил пала-партиш териб олинмоқда. Қатор ораларида, чаноқларда кўплаб «оқ олтин» қолиб кетяпти. Бундай аҳволни айниқса ўртоқ Азаматов бошлиқ бригадада яққол кўриш мумкин. Бригада теримчилари ўртасида меҳнат тўғри ташкил этилмаган. Уларнинг қилган ишларининг сифатига қараб ҳақ тўланмаяпти. Шу бригаданинг ўртоқ Умаров бошлиқ звеносидаги жуда кўп теримчилар пахтани соз термасдан чаноғида қолдириб кетишяпти. Ариқ ичларида тўкилиб ётган лўппи-лўппи «оқ олтин»лар йиғиштириб олинмаётир. Чаноғида қолган, ерга тўкилган пахталар ҳар гектар ерда ўртача 18,3 килограммни ташкил қилади. Ўртоқ Исломов бошлиқ бригадада ҳам теримчилар иши юзасидан қаттиқ назорат ўрнатилмаган. Бригадир ҳам, звено бошлиқлари Ҳамидов, Бекмуродов ўртоқлар ҳам ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай йиғиштириб олишда етарли ташкилотчилик кўрсатишмаяпти.

1, 2, 6, 9-ва бошқа бригадаларда етилиб пишмаган пахталарни териб олишга йўл қўйилган.

Ўртоқ Рустамов бошлиқ бригадада кўча ва йўлкалардаги тўкилган пахталарни териб олиш кенг йўлга қўйилмаган. Тўкилган пахталарни машина ва аравалар эзиб, тупроққа қориштириб юбормоқда. Бу бригадада машинага ажратилган карталарнинг четларидан ва ариқ ёқасидан ўриб олинган ғўзапоялардаги пахталарни териб олиш ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Оқибатда кўпгина ҳосил чириб, йўқ бўляпти. 2-бригадада пахтани машина билан теришга пухта тайёргарлик кўрилмади. Пахтанинг 20 процент очилиши билан машина қўйилди. Бу эса кўпгина ҳосилни хом терилишига, кўсакларнинг етилмасиданоқ ерга тўкиб юборилишига сабаб бўлган.

Ўртоқ Рустамов бошлиқ ва бошқа бригадаларда пахтани чорва моллари пайхон қилишдек ярамас фактлар тез-тез такрорланиб турипти. Аммо колхоз правлениеси бунга қарши қаттиқ кураш олиб бормаётир.

Колхозда тўкилган пахталарни териб соладиган яшиклар йўқ.

Партия-давлат контроли комитети колхозда йиғим-теримни уюшқоқлик билан ташкил этилмаганлигини ҳам алоҳида қайд қилди.

Партия-давлат контроли комитети Свердлов номли колхознинг раиси Мусаев, бош агроном Рахматов ўртоқларнинг юқоридаги камчиликларга йўл қўйганликлари учун жазолашга лойиқ деб хисоблади. Лекин уларнинг партия-давлат контроли комитетининг текшириш якунидан тегишли хулоса чиқариб, пахтани нобуд қилиш ва пайхон бўлишини олдини олиш юзасидан зарур чоралар кўрганликларини хисобга олиб, уларни огоҳлантириш билан кифояланди.

Область партия-давлат контроли комитети бошқарма партия комитетларига, жойлардаги партия-давлат контроли комитетларига, колхоз ва совхозларда пахтани нобуд қилиш ва чорва молларининг қўйиб юборилишига қарши курашиш юзасидан зарур чораларни кўришни тавсия қилди.

Шу билан бир қаторда мазкур қарорни Свердлов номли колхознинг бригада ва звеноларида кенг ишлаб чиқиш, теримчиларни, сифат инспекторларини, кўмаклашув группалари аъзоларининг ва пост раҳбарларининг бутун эътиборини пахтанинг бир граммини ҳам нобуд қилмасдан тезроқ териб олишга чақирди.

ҒАЛАБА РАПОРТИ

Юқори Чирчиқ бошқармасидаги Карл Маркс номли колхознинг деҳқонлари сабзавот тайёрлаш ва давлатга сотиш йиллик планини муддатидан олдин бажардилар. Колхоз ўтган йилга нисбатан бу йил 1407 тонна кўп маҳсулот сотди. Колхозчилар полиз маҳсулотлари етиштириш планини 125 процент қилиб бажардилар.

Колхозчилар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб йил охиригача қўшимча равишда давлатга яна 1000 тонна сабзавот топшириш мажбуриятини олдилар.

БУТУН ПРОГРЕССИВ ИНСОНИЯТНИНГ БАЙРАМИ

БИРИНЧИ ИНТЕРНАЦИОНАЛНИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАЖЛИС

1864 йил 28 сентябрь кишилик тарихига олтин саҳифа бўлиб кирди. Роса юз йил муқаддам худди шу куни пролетариатнинг оммавий халқаро коммунистик ташкилоти — I Интернационал бунёдга келди.

Шонли воқеага бағишлаб, 28 сентябрь куни кечқурун Москвада, СССР Большой театрида партия, комсомол ва касаба союз активининг тантанали йиғилиши бўлиб ўтди.

Гулдурос қарсаклар билан кутиб олинган Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, В. П. Мжаванадзе, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов ўртоқлар президиумдан жой оладилар.

Шонли Ленин гвардиясининг ветеранлари, энг кекса коммунистлар Ф. Н. Петров, П. И. Воеводин, М. А. Комин-Александровский, қардош коммунистик партияларнинг вакиллари: Испания Компартиясининг раиси Долорес Ибаррури, Чили Компартияси Марказий Комитети бош секретарининг ўринбосари Хосе Гонсалес, Венесуэла Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Гальегос Мансера, Тунис коммунистларининг раҳбарларидан бири Муҳаммад Хармел, Боливия Компартияси Марказий Комитетининг бош секретари Марио Монхе, Ҳиндистон Компартияси Миллий кенгашининг аъзоси Бегум Ҳожра, Исроил Компартияси Марказий Комитетининг бош секретари Самуил Микунис, АҚШ Компартиясининг раҳбар ходимларидан бири Мортимер Даниэл Рубин, Индонезия Компартияси Марказий Комитетининг секретари Пардеде Парис КПСС раҳбарлари билан президиумга чиқадилар.

Тантанали йиғилишни КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев очади.

«Пролетар интернационализми — давримизнинг революцион байроғи» деган темада доклад қилиш учун КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Б. Н. Пономаревга сўз берилади.

Залда ўтирган кишиларнинг ҳаммаси доклад тамом бўлганидан кейин баравaрига ўринларидан туриб, партиянинг абадий барҳаёт гимни «Интернационал»ни ғоят баланд руҳ билан куйлайдилар.

Тантанали қисмдан сўнг концерт қўйиб берилди. (ТАСС).

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ КИРИШ НУТҚИ

Ўртоқлар!

Биз бугун жуда катта воқеа — Биринчи Интернационал барпо этилганлигининг юз йиллигини нишонлаш учун, Биринчи Интернационалнинг асосчилари ва йўлбошчилари, ишчилар халқаро бирлашмасининг гениал раҳбарлари Карл Маркс ва Фридрих Энгельсни чуқур ҳурмат билан эсга олиш учун бу ерга тўпландик.

Европа мамлакатлари илғор ишчиларининг вакиллари меҳнат аҳлининг ҳуқуқлари ва манфаатлари учун қандай кураш олиб бориш ва халқлар нафрат билан қараган ҳамда одамнинг одамни эксплуатация қилишига асосланган системани тугатиш учун нима қилмоқ керак деган масалани биргаликда муҳокама қилиш учун Лондонда тўпланишган кундан буён юз йил ўтди.

Ўтган асрнинг ўрталарига қадар тарих шу тариқа ривожланган эдики, бир эксплуататорлик тузуми ўрнига бошқа эксплуататорлик тузуми келар эди, эски золимлар янгилари билан алмашинар эди. Меҳнаткашлар эса қашшоқлик ва ҳуқуқсизликда яшай берар эди.

Пролетарлар Интернационални вужудга келтириб, улуғ синфга хос тарзда очиқдан-очиқ ва дадиллик билан бутун дунёга шундай дедилар: Бас! Биз, барча мазлумларнинг вакиллари буржуазияга дағдаға қиламиз. Биз шундай деймиз: Бизнинг мақсадимиз — ҳар қандай эксплуатацияни, жабр-зулмнинг ҳамма турларини йўқ қилиб юборишдан, меҳнат аҳлининг қардошлигига асосланган янги жамиятни вужудга келтиришдан иборат!

Биринчи Интернационал биз, коммунистларга бениҳоя азиздир, чунки у, капитализм чангалзорларини тозалай бошлади, ёруғлик сари, социалистик истиқбол сари биринчи сўқмоқ йўлни, ишчилар синфи юз йил ичида ўзининг қаҳрамонона кураши билан тараққиётнинг асосий катта йўлига айлантирган сўқмоқ йўлни очиб берди.

Владимир Ильич Ленин таъкидлаб ўтганидек, «Биринчи Интернационал ишчиларни капиталга революцион йўл билан ҳамла қилишга тайёрлаш учун ишчилар халқаро ташкилотининг пойдеворини қурди, социализм учун пролетар, халқаро курашнинг пойдеворини қурди».

Биринчи Интернационал расман «Ишчиларнинг халқаро жамияти» деб аталар эди. Бу сўзларнинг чуқур маъноси бор. Эксплуататорлар эксплуатация қилинувчиларни бостиришни, уларнинг қонини сўришни енгиллаштириш учун уларни бир-бирларидан ажратиб юборишга асрлар бўйи интилиб келдилар. Капиталистлар ўз мамлакатидаги ишчиларни бошқа мамлакатларнинг ишчиларидан ажратиб қўйишга, бундан ҳам муҳимроғи, улар орасига низо солишга муваффақ бўлганларида бамайлихотир бойлик тўплаш ва ҳукмронлик қилиш мумкин эканлигини жуда яхши тушунадилар. Барча мамлакатлардаги буржуазиянинг шиори, эксплуататорларнинг шиори битта, у ҳам бўлса, «бўлиб ол ва ҳукмронлик қил!» деган шиордан иборат.

Маркс ва Энгельс буржуазиянинг ана шу сиёсатига турли мамлакатлар меҳнаткашларининг кучларини бирлаштиришдан иборат пролетар сиёсатини қарама-қарши қўйдилар. Интернационал бу сиёсатни биринчи бўлиб амалга оширишга киришганлиги учун ҳам биз, коммунистларга азиздир.

Пролетар интернационализми Ишчиларнинг халқаро жамияти бизга қолдирган энг муҳим, энг қимматли меросдир. Бу — меросининг руҳига, унинг васиятларига содиқ бўлиш аввало, интернационалист бўлиш демакдир. Бу — меҳнат аҳлининг эксплуататорларга қарши жаҳон иттифоқини тобора кўпроқ мустаҳкамлаш учун куч-ғайратни аямаслик демакдир. Бу — социализм ва коммунизм улуғ ишининг тантанаси учун ҳамма чорани кўриш демакдир!

Ўртоқлар! Ишчилар синфи нималарга эришганлиги бутун дунёга аён бўлиб қолган ҳозирги кунда ўзларини Интернационалнинг ворислари деб аташга ишқивоз бўлган кўп кишилар топилиб қолди. Аммо, Интернационалнинг вориси бўлиш масъулиятли, ғоят масъулиятли ишдир! Интернационалнинг вориси бўлиш — у эълон қилган мақсадларни амалда руёбга чиқариш демакдир, капитализмга қарши курашга, янги жамият қурилишига доим реал ҳисса қўшиш демакдир.

Биз тўла ҳуқуқ билан шу гапларни айта оламиз: коммунистлар Интернационалнинг юз йиллигини унинг улуғ революцион традицияларининг содиқ ворислари сифатида нишонламоқдалар. Марксчи-ленинчи партиялар Интернационал байроғини баланд кўтариб бормоқдалар. **(Гулдурос қарсаклар).**

Биз, совет кишилари ҳозирги юбилейни айниқса зўр қувонч туйғулари билан нишонламоқдамиз. Биз бу кун Интернационалда рус секцияси ҳам бўлганлигини, рус революционерлари Интернационалнинг курашида қатнашганликларини эсга олмай ўта олмаймиз. Улуғ Маркс Интернационалда рус революционерларининг биринчи намояндаси бўлганлигини эсга олмай ўта олмаймиз! **(Гулдурос қарсаклар).**

Агар Карл Маркс Интернационалнинг юз йиллигини биз билан бирга байрам қила олганида у ҳозирги кунда мамлакатимизга, халқимизнинг муваффақиятларига зўр мамнуният билан назар солган бўлур эди. Биз ҳам, Марксга ифтиҳор билан шу гапларни айта олган бўлур эдик: Сиз пролетариатни даъват этган нарсалар бизнинг мамлакатимизда реал нарсаларга айланди! **(Қарсаклар).** Ҳозирги кунда Советлар мамлакатида революционерларнинг кичик бир секцияси эмас, балки Сизнинг шогирдингиз ва революцион ишингизнинг давомчиси улуғ Ленин вужудга келтирган қудратли ва чиниққан Коммунистик партия мавжуддир. **(Қарсаклар).** Ҳозирги кунда бутун дунё меҳнаткашлари ўз курашларида марксизм-ленинизмнинг ҳамиша ғолиб таълимотига амал қилмоқдалар. Бизнинг бутун халқимиз коммунизм позицияларида турибди!

Бизнинг ленинчи партиямиз ташкил топгандан буён ўтган қарийб етмиш йил мобайнида ҳамиша пролетар интернационализми принципларига амал қилиб келди. Интернационалнинг васиятлари, Маркс, Энгельс, Лениннинг васиятлари бизнинг партиямиз учун муқаддас васиятлар бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади! **(Қарсаклар).** Бизнинг партиямиз халқаро ишчилар синфи ишига қўшган ҳиссаси тўғрисида мамнуният билан гапира олади.

Бизнинг халқимиз Владимир Ильич Лениннинг раҳбарлигида Улуғ Октябрь революциясини амалга оширди. Бизнинг халқимиз капитализмни ағдариб ташлаб, бу билан Интернационалнинг энг биринчи васиятини бажарди — планетамизнинг олтидан бир қисмида эксплуататорлар ҳукмронлигини тугатди.

Октябрнинг ғалабаси Шарқда ва Ғарбда революцион ёнғинни алангалатиб юборди.

Октябрь революциясидан кейин бизнинг халқимиз зўр ғайрат билан меҳнат қилди ва курашди. У, жаҳонда биринчи бўлиб социалистик жамият қурди, ўз Ватанининг қиёфасини ўзгартириб юборди, уни озод ва қудратли мамлакатга айлантирди. Социализм халқ талантларига кенг эркинлик яратиб берди, уларга ижод қилиш учун чексиз майдон очиб берди, инсоннинг ҳаётини унинг юксак вазифаларига муносиб ҳаётга айлантирди.

(Давоми иккинчи бетда).

СУКАРНО МОСКВАГА КЕЛДИ

МОСКВА, 29 сентябрь. (ТАСС). Индонезия Республикасининг Президенти ва Бош Министри доктор Сукарно бугун Москвага келди.

Внуково аэродромида азиз меҳмонни пойтахт меҳнаткашлари ва жамоатчилигининг вакиллари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, Н. В. Подгорний ўртоқлар, Совет Иттифоқининг бошқа давлат ва партия арбоблари кутиб олдилар.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян азиз меҳмонни самимий табриклади. Доктор Сукарно жавоб нутқи сўзлади.

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВ НУТҚИ

(Боши биринчи бетда)

Биз ҳозирги кунда ўзимизнинг интернационал бурчимизни, аввало, коммунизмни муваффақиятли суратда қуришдан, тинч ва маъмур жамиятни вужудга келтиришдан иборат деб биламиз. Бу жамиятда унинг ҳар бир граждани бахтли ҳаёт кечириш, ўзининг бутун талантларини, бутун истеъдодларини мавж уриб ўстириш имкониятига эга бўлади. Биз шу нарсага чуқур аминмизки, янги жамият қурилиши барча мамлакатларда қардошларимизнинг — социализм ҳаққоний иши учун кураш олиб боришларига ёрдам беради. (Қарсаклар).

Социализм ва коммунизм қуриш — Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг жаҳондаги озодлик курашига қўшаётган ҳал қилувчи ҳиссасидир. Социалистик мамлакатлар халқларининг ижодий меҳнати революцион жамиятнинг энг муҳим майдони бўлиб қолди. Бу қурилиш нечоғли актив, нечоғли муваффақиятли суратда олиб борилса, капитализм, мустамлакачилик, янги мустамлакачиликнинг позицияларига шу қадар кучли путур етказилади, капитал мамлакатларидаги синфдош қардошларимизга, ўз эркинлиги ва миллий озодлиги учун курашаётган барча халқларга биз кўрсатаётган ёрдам шу қадар кўп орта боради! (Давомли қарсаклар).

Биз ўз социалистик Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлаш билан тинчликни ҳимоя қилишдан иборат буюк интернационал ишга катта ҳисса қўшмоқдамиз. Биз учун тинчлик пацифистик афсона эмас, мавҳум бир идеал эмас. Биз уруш хавфи ҳали йўқолмаганлигини яхши биламиз. Биз, инсониятни ўнғариб бўлмайдиган фалокатлардан қутқазишга интилиб, ўз мудофаа қобилиятимизни тинчликни қаттиқ туриб ҳимоя қилиш имконини берадиган даражада сақлаймиз. Термоядро асрида тинчликни ҳимоя қилиш ва социализм учун кураш — бир-биридан фарқ қиладиган икки хил иш бўлмай, балки битта умумий улуғ революцион ишдан иборат.

Ниҳоят, биз замонамиздаги барча революцион, демократик ҳаракатларни қўллаб-қувватлаш ўзимизнинг интернационал бурчимиз эканлигини тушунамиз. Синфдош биродарларимиз, империализмга қарши курашдан иборат умумий ишдаги қардошларимиз, ўз озодлиги учун курашаётган ва мустақил тараққиёт йўлига ўтиб олган мамлакатлардаги дўстларимиз КПСС-нинг, совет халқининг бундан буён ҳам ўзларининг ана шу муқаддас бурчларини бажариб боришларига ишона оладилар. (Давомли қарсаклар).

Биз, совет коммунистлари Биринчи Интернационалнинг юз йиллигини нишонлаётган пайтда барча қардош партияларни, барча революцион кучларни ишчилар синфи ишининг тантанаси учун, инсоният мутлақ кўпчилигининг манфаатлари учун марксизм-ленинизм байроғи остида ўз сафларини янада маҳкам жипслаштиришга, барча қийинчиликларни бартараф қилишга чақирамиз. (Қарсаклар). Биз барча революцион кучларни интернационализм байроғи остида ғоят кенг кўламда бирлашишга чақирамиз! Биз озодлик учун курашувчиларнинг сафлари нақадар кенг ва нақадар маҳкам жипслашса, бизнинг буюк умумий ишимиз шу қадар тез ғалаба қозонишини жуда яхши биламиз. (Давомли қарсаклар).

«Барча мамлакатларнинг пролетарлари ва мазлум халқлар, бирлашингиз!» деган сўзлар биз учун аввалдагидек ҳозирда ҳам жанговар чақириқ бўлиб жарангламоқда. (Гулдурос қарсаклар).

Бу залда жаҳоннинг турли районларидаги марксчи-ленинчи партиялар, демократик ҳаракатларнинг Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган вакиллари биз билан бирга ўтирибдилар. Биз уларнинг ҳаммасига қардошлик саломини топширамиз! (Давомли қарсаклар).

Биз бутун халқаро ишчилар синфини, бутун халқаро коммунистик ҳаракатни, бутун меҳнат аҳлини, тинчлик, демократия ва социализм учун курашаётган барча кишиларни қизғин табриклаймиз. (Давомли қарсаклар).

Ўртоқлар! Бизнинг ғалабаларимиз, Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг ғалабалари Маркс ва Ленин таълимотига алоҳида куч бағишлади. Эндиликда ер юзининг ҳамма қисмидаги меҳнаткашлар бу таълимотнинг тўғрилигига реал мисоллар асосида ишонч ҳосил қилмоқдалар. Марксизм-ленинизмга садоқат — ишчилар ишининг муваффақият қозониш манбаи ва бу муваффақиятларнинг зарур шартидир. Социалистик ишчилар синфи бутун халқ билан бирлашиб, марксизм-ленинизмга таянганида мўъжизалар ярата олишини, ўз мамлакатларини тарихан қисқа вақт ичида қолоқликдан қудратли ва яшнаб турган мамлакатларга айлантира олишини жаҳонга кўрсатди.

Ўртоқлар! Ишчилар синфи, меҳнаткаш халқ эндиликда «очлар ва қуллар дунёси»гина эмас. У эндиликда жаҳоннинг кўп мамлакатларида хўжайин бўлиб олди. Унинг жанговар, уюшган отрядлари барча қитъаларда ҳаракат қилмоқдалар. Шу сабабли, ҳозирги тантанали кунларда ўлмас пролетар гимнининг шу сўзлари ғоят зўр куч билан жарангламоқда:

«Зулмат дунёсин буткул
Тагидан ағдариб, сўнгра
Янги дунёмизни қурамиз,
Қудратланар хорлар шунда».

(Гулдурос қарсаклар).

Пролетар интернационализми байроғини янада баланд кўтарайлик! (Гулдурос, давомли қарсаклар).

ПРОЛЕТАР ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИ—ДАВРИМИЗНИНГ РЕВОЛЮЦИОН БАЙРОҒИ

Москвада, Биринчи Интернационалнинг 100 йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда

Ўртоқ Б. Н. ПОНОМАРЕВ доклади

Ўртоқлар! Партиямиз ва халқимиз, бутун халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати Биринчи Интернационалга асос солинган куннинг юз йиллигини тантанали равишда нишонламоқдалар. Карл Маркс ва Фридрих Энгельс Биринчи Интернационалнинг йўлбошчилари бўлган эдилар. Биринчи Интернационалнинг юз йиллиги — барча меҳнаткашларнинг, жамиятни революцион тарзда қайта қуриш учун курашаётган, социализм ва коммунизм йўлидан бораётган ҳамма кишиларнинг байрамидир.

Биринчи Интернационал социализм учун халқаро миқёсда олиб бориладиган курашга пойдевор солди. Маркс ва Энгельс буржуазия синфий ҳукмронлигининг негизлари остига нақадар зўр вайрон этувчи кучга эга бўлган мина қўйганликларини буржуазия дарҳол тушуниб қолди. Шу сабабдан, буржуазия Интернационал эндигина дастлабки қадамларни қўя бошлаган вақтларданоқ унга ўзининг бутун қаҳр-ғазабини ёғдирди. Бироқ, Интернационал эълон қилган идеялар, у бошлаган иш йил сайин, ҳар ўн йиллик сайин тобора кўпроқ куч йиғиб, бирин-кетин ғалаба қозона берди. Маркс, Энгельс, Ленининг улуғ таълимоти абадий барҳаёт бўлганидек, Интернационал идеялари ва традициялари ҳам абадий барҳаётдир!

Интернационал капитализмни ағдариб ташлашни, янги, энг адолатли ва баркамол жамиятни — коммунизмни барпо этишни ишчилар синфининг жаҳоншумул-тарихий миссияси, деб эълон қилди.

Интернационал миллий адоватга қарши ишчилар синфи номидан уруш эълон қилди ва бутун дунё меҳнаткашларининг қардошларча иттифоқини вужудга келтиришдан иборат мақсадни илгари сурди.

Интернационал пролетариатнинг урушга қарши кураш олиб боришга, ер юзида Озодлик, Меҳнат ва Тинчлик оламини қарор топтиришга қаттиқ бел боғлаганлигини билдирди.

Ўша вақтдан буён юз йил ўтди. Ўз аҳамияти жиҳатидан бу юз йиллик ўзидан аввалги бутун инсоният тарихида ўзига тенг давр бўлганини билмайди. Мана шу юз йиллик коммунизм идеяларининг чинакам зафарли намойиши, жаҳон революцион ҳаракатининг кучлари ва кўлами мисли кўрилмаган даражада ўсганлиги билан нишонланди.

Юз йил мобайнида жаҳоннинг манзараси тубдан ўзгариб кетди.

— Улуғ Октябрь социалистик революцияси инсоният тарихида янги даврни — коммунизм тантанаси даврини очиб берди. Жаҳон социализм системасини ташкил этган кўпгина мамлакатларнинг халқлари Октябрь йўлидан бормоқдалар.

— Халқаро ишчилар синфи ва унинг коммунистик авангарди ҳозирги замоннинг энг мўътабар кучига айландилар.

— Империализмнинг мустамлакачилик системаси — халқларнинг жаҳон миқёсидаги ана шу зиндони емирилди. Озодликка эришган мамлакатлар тарихий ижодкорликнинг кенг йўлига чиқиб олмоқдалар, шу мамлакатларнинг кўплари социализм қуришни ўз мақсадлари, деб эълон қилмоқдалар.

— Пролетариат идеологияси, марксизм-ленинизм бутун илғор инсониятнинг ҳукмрон идеологияси бўлиб қолди.

— Тарихда биринчи марта социализм ва тинчлик кучларининг агрессия кучларидан устун бўлишига эришилди. Инсоният жаҳон урушининг олдини олишдек реал имкониятга эга бўлди.

Тарих Маркс, Энгельс, Ленин башорат қилган тарзда ривожланиб бормоқда! Бинобарин, ишчилар синфи ҳаққоний фахрланиш туйғуси билан: «Инсоният учун озодлик ва бахт-саодат тонгги отганлигидан дарак берган бу ғалабаларнинг ҳаммаси — менинг қўлим билан, менинг ақл-заковатим билан қилинган иш бўлиб, менинг куч-қудратимни кўрсатувчи далилдир!» — дея олади.

Мана шу тантанали кунда совет коммунистлари ўзларининг ўтмишдошларини, Биринчи Интернационалдаги рус секциясини миннатдорчилик билан эсга олмоқдалар. Карл Маркс Биринчи Интернационал Кенгашида рус секциясининг вакили бўлган эди. У, Интернационал ҳужжатларига «Германия ва Россиянинг секретарь-мухбири», деб имзо чеккан эди. Маркс Россия тупроғига сочган революция уруғлари ҳақиқатан ҳам ажойиб ниҳоллар берди. Халқимиз улуғ Ленин тузган ва тоблаган Коммунистик партия раҳбарлигида тарихда биринчи бўлиб коммунизм қурмоқда!

I. Ишчилар синфининг улуғ иши тантана қилмоқда

Ўртоқлар! Коммунистлар ўз ҳаракати тарихидаги ғоят катта воқеаларни фақат босиб ўтилган йўлга якун ясаш, қўлга киритилган ғалабаларнинг аҳамиятига баҳо бериш учунгина нишонламайдилар. Улар бундай воқеаларни асосан революцион ҳаракат қўйган янги проблемаларга орттирилган тажриба нуқтаи назаридан эътибор бериш учун нишонлайдилар.

Биринчи Интернационалнинг юз йиллигини нишонлаш — аввало, ишчилар синфининг жаҳоншумул-тарихий миссиясини, улуғ Меҳнат армиясидаги турли миллий отрядлар бирдамлиги ва жипслигининг аҳамиятини қайта-қайта таъкидлаб ўтиш демакдир.

Биринчи Интернационал бунёдга келган узоқ ўтмишда пролетариат планетамиздаги аҳолининг ниҳоятда озчилигини ташкил этар эди. Ҳозирги кунда пролетариат—жамиятнинг ғоят кўп сонли ва энг таъсирчан синфидир.

Социализм мамлакатларида 150 миллиондан кўпроқ ишчи бор. Тарихнинг ўзи ишчилар синфига, унинг асосий иттифоқчиси бўлган деҳқонларга, халқаро синфий жангларнинг ҳал қилувчи соҳасида турган социалистик мамлакатларнинг барча меҳнаткашларига инсониятнинг революцион авангарди бўлишдек фахрли ролни бериб қўйган.

Носоциалистик дунёда пролетариат армияси 350 миллион кишидан иборат. Ривожланган капиталистик мамлакатлардаги ишга яроқли аҳолининг учдан икки қисмидан кўпроғи ишчилардир. Юз йил муқаддам аслида пролетариат бўлмаган Осиёда, Африкада ва Латин Америкасида ҳозир 150 миллиондан ортиқ ёлланма меҳнат ходимлари бор. Бошқача қилиб айтганда, ишчилар синфи ҳозирги замон жамиятида тобора каттароқ ўринни эгаллаб келмоқда.

Бироқ, пролетариатнинг оз-кўп бўлишининг ўзи унинг жамиятдаги ролини белгилаб бера олмайди. Оз-кўплик, деб таъкидлаган эди Маркс, омма ташкилотга қамраб олинган тақдирдагина ишни бир ёқли қилади. Биринчи Интернационал пролетариатнинг оммавий сиёсий партияларини шакллантириш учун шарт-шароитлар ҳозирлаб берди. Ҳозирги кунда бутун дунёдаги неча юз миллионлаб меҳнаткашлар турли шаклдаги ташкилотлар билан қамраб олинган. Бу — миллий демократик партиялар, касаба союз, хотин-қизлар, ёшлар, кооператив, спорт ташкилотлари ва бошқа ташкилотлардир. Шуниси айниқса муҳимки, эндиликда дунёдаги мамлакатларнинг деярли ҳаммасида коммунистик партиялар ишлаб турибди, уларнинг сафларида 43 миллиондан кўпроқ киши бор. Коммунистлар давримизнинг, бутун дунё миқёсида капитализмдан социализмга ўтилаётган даврнинг байроқдорларидирлар!

Юз йиллик тажриба яна шуни кўрсатдики, ташкилот илмий социализм билан боғланса, у чинакам революцион куч бўлиб қолади. Биринчи Интернационал давридан буён ишчилар синфининг ғоявий-назарий савияси беқиёс даражада ошиб кетди. Ишчилар синфининг кўп миллионли революцион авангарди социал-сиёсий жанглар майдонига марксизм-ленинизм байроғи остида чиқмоқда.

Ишчилар синфини «ўз қўли билан» озод қилиш ҳақида бир аср муқаддам учқундек чақнаб туғилган буюк ғоя кучли алангага айланиб, капитализмнинг кулини кўкка совурмоқда. Маркс келажакда социализмни ғалабага элтадиган йўлни белгилаб берар экан, ишчилар синфи сиёсий иқтисодининг буржуазия сиёсий иқтисоди устидан тантана қилиши ана шу ғалабанинг шарти, деб уқтирган эди. Ҳозир социализм мамлакатларида худди мана шу шарт амалга оширилмоқда. Социализм мамлакатларининг ҳар тарафлама социал-иқтисодий ва сиёсий тараққиёти жаҳон революцион ҳаракатининг ривожланишида ҳал қилувчи звено бўлиб қолди.

Ривожланган капиталистик мамлакатлар пролетариати муҳим иқтисодий ва социал ғалабаларга эришди. У ўз кучларини муттасил оширмоқда, ҳамма меҳнаткашларнинг асосий душмани — монополияларга қарши империализм қўрғонларининг ўзида қаттиқ синфий жанглар олиб бормоқда. Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларидаги ёш ишчилар синфи ўз иттифоқчилари билан биргаликда миллий мустақиллик учун, мустамлакачиликнинг ҳамма қолдиқларини таг-томири билан битириш учун, социал тараққиёт учун қаҳрамонона курашмоқда.

Юз йил мукаддам иқтисодий кураш ишчилар синфи буржуазияга қарши олиб борган курашнинг асосий формаси эди. Ҳозирги кунда ишчиларнинг қарийб ҳар бир ғалаёни фақат иқтисодий характерга эга бўлмай, айни маҳалда сиёсий характерга ҳам эга бўлмоқда. Бунда давримизнинг революцион моҳияти ва айни замонда пролетариатнинг кучи ва роли ошиб кетганлиги ўз аксини топмоқда. Ўртоқ Н. С. Хрушчев образли қилиб айтганидек, «Ишчилар синфи олий ҳазратлари шу қадар ўсиб, камол топди, мустаҳкамланди ва шундай ғалабаларга эришдики, у, тарихий тараққиётнинг боришини тинчлик, демократия ва социализм фойдасига белгилаб бериши мумкин», ҳозир худди ана шу давр келди. Пролетариат ташкилотнинг синалган формалари ва илмий социализмнинг курашда текшириб кўрилган ғоялари билан қуролланган, у, социализм мамлакатлари сингари қудратли таянчга эга бўлган ҳозирги пайтда ўз идеалларини рўёбга чиқариш учун унинг олдида мисли кўрилмаган кенг уфқлар очилди. Пролетариатнинг мускуллари ҳам баҳодирона забардаст, қадами ҳам шахдам, имкониятлари ҳам беқиёс даражада кўпдир!

Ишчилар синфининг улуғ халоскорлик миссияси йигирманчи асрнинг иккинчи ярмида кишилик жамиятининг ҳамма соҳаларида намоён бўлди. Тарихий тажриба, аввало, Совет Иттифоқининг тажрибаси шуни исботладики, ғалаба қилган ишчилар синфи:

иқтисодий соҳада — ишлаб чиқарувчи кучларнинг кризисга учрамай ривожланишини, халқ оммасининг моддий фаровонлигини оширишга хизмат қилдирилаётган ҳозирги замон фани ва техникасининг чўққиларини эгаллаб олишни;

сиёсий соҳада — халқ учун чинакам демократияни, чинакам шахс эркинлигини;

миллий муносабатлар соҳасида —ҳамма халқларнинг дўстлиги ва қардошларча иттифоқини;

маънавий ҳаёт соҳасида — жамиятга ва инсонга хизмат қилишдан иборат юксак ғоялар илҳом бераётган чинакам халқ маданиятини;

халқаро муносабатлар соҳасида — халқлар ўртасида мустаҳкам тинчликни, инсониятни термоядро урушининг ҳалокатидан қутқаришни, бошқа мамлакатлардаги революцион ҳаракатни қўллаб-қувватлашни таъминламоқда.

Ишчилар синфи шуларнинг ҳаммаси билан қачонлардир ҳокимият тепасида турган бошқа барча синфлардан тамомила фарқ қилажагини яққол исботлади. Ўз ҳокимиятини абадийлаштириб олиш, бошқа синфларни, аҳолининг бошқа группалари ва табақаларини эзиш ишчилар синфига, унинг асл табиатига ётдир. Бу факт эса доимий аҳамиятга эга. Монополистик буржуазия халқнинг аксариятини, шу жумладан ўз буржуазиясининг муайян табақаларини ўзидан қочираётган бўлса, ишчилар синфи жуда кенг деҳқонлар, ҳунармандлар оммасини, интеллигенцияни, барча демократларни ўзи билан эргаштириб бормоқда. Гап шундаки, ишчилар синфининг ҳамда ўз меҳнати билан кун кечираётган ҳамма кишиларнинг туб манфаатлари эксплуататорлар тузумига қарши курашда ҳам, шунингдек социализм қурилиши жараёнида ҳам бир-бирига мос бўлиб тушмоқда.

Халқаро пролетариат, шак шубҳасиз, буюк муваффақиятларга эришди. Лекин бутун дунёни тубдан ўзгартириши лозим бўлган синф сифатида халқаро пролетариат ўз олдида ҳали улуғвор ва масъулиятли вазифалар турганлигини равшан кўрмоқда. Ўз-ўзидан маълумки, ишчилар синфининг ҳали ҳокимиятни қўлга олмаган отрядлари энг кўп қийинчиликларни енгиб ўтишига тўғри келади. Ҳозир бу отрядлар олдида социализмга ўтиш йўлини танлаб олиш учун янги, ниҳоятда кенг имкониятлар очилмоқда. Бу йўл ҳам тинч, ҳам нотинч бўлиши мумкин. Ҳамма ҳолларда ҳам бу — революцион йўл бўлиб, уни халқнинг ўзи ва унинг революцион партияси белгилаб олади.

Б. Н. ПОНОМАРЕВ.

Ўз олдиларида турган ғоят катта вазифаларни ҳал қилиш учун ишчилар синфининг ва барча меҳнаткашларнинг реал имкониятлари борми? Ҳа, бундай имкониятлар бор ва тўхтовсиз кўпайиб бормоқда. Ишчилар синфи ҳозиргача қўлга киритган ғалабалар, унинг сони, ишлаб чиқаришдаги ўрни ва ҳозирги замон жамиятидаги роли унинг мисли кўрилмаган социал қудратга эга эканлигидан далолат бериб турибди. Пролетариат ўз иттифоқчилари билан бир ёқадан бош чиқариб ер юзида эксплуатация ва жабр-зулмни тугатиши, урушларга барҳам бериши, бутун меҳнат аҳлини эрксиз ҳаёт зулматидан ёруғликка олиб чиқиши ҳамда ҳамма жойда ишчи инсонни дунёнинг чинакам хўжайини, эркин ижодкори ва ҳукмрони қилиб қўйиши учун ана шу қудрат бемалол етарлидир!

Бинобарин, эндиликда гап ишчилар синфининг ҳозирги объектив мавжуд имкониятлардан, ўзи тўплаган революцион кучлардан тўлиқ фойдаланишида ва жаҳон социализмининг байроқдори деган ўз миссиясини охиригача адо этишида қолди. Марксчи-ленинчи партиялар ҳамма мамлакатларда ишчилар синфи ишининг тантанасини, социализм ғалабасини таъмин этишни ўз бурчлари, деб билмоқдалар!

2. Пролетар интернационализми ва жамиятни революцион тарзда ўзгартириш

Ўртоқлар! Биринчи Интернационал бизга шу жиҳатдан азиз ва мўътабарки, у ўзининг Таъсис этувчи манифестида Маркс ва Энгельснинг: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган улуғ шиорини эълон қилиш билан революцион курашнинг энг муҳим принципи бўлган пролетар интернационализмини турмушга татбиқ эта бошлади. Бизнинг давримизда интернационализм ғоят катта аҳамият касб этди. Бунинг сабаблари нималардан иборат?

Биринчидан, шуки, социалистик интернационализм ҳозир социалистик давлатлар системасида ўзининг моддий ифодасини топди. Социалистик ҳамдўстлик турли халқлар ва миллатлар ўртасидаги янги муносабатлар намунасини кўрсатиши, кишиларнинг бўлажак коммунистик қардошлиги асосларини яратиши керак. Бу инсониятнинг кўп минг йиллик тарихида биринчи марта амалга оширилаётган янги, ниҳоятда мураккаб ишдир. Коммунистлар ана шу улуғвор вазифани ҳал қилиш соҳасида тағин ҳам кўпроқ ғайрат ва донишмандлик билан ишлашлари керак. Бизнинг давримизда жаҳон социалистик ҳамдўстлиги бирлигини мустаҳкамлашдан ҳам кўра юксакроқ интернационал вазифа йўқ!

Иккинчидан, халқаро майдонга 60 дан кўпроқ ёш миллий давлат кириб келди. Миллий-озодлик ҳаракати — давримизнинг энг муҳим революцион кучларидан биридир. Бу ҳаракат империализмнинг орқа томонидаги мустамлакаларни кўпориб, унга кучли зарбалар бериб келди ва бермоқда. Миллий озодлик ҳаракати жаҳон тараққиётининг бутунлай янги проблемаларини илгари сурмоқда. Ана шу мамлакатлар миллий ва социал ривожланишининг қайси йўлларини танлаб олсак экан, деб ўйланиб турибдилар. Уларнинг қайси йўлни танлаб олиши социализм мамлакатлари ва халқаро ишчилар ҳаракатининг миллий мустақилликка эришган ёки миллий мустақиллик учун курашаётган халқлар билан жанговар иттифоқни мустаҳкамлашга кўп жиҳатдан боғлиқдир. Озодликка эришган халқлар турмуш шароитларининг тақозосига кўра, ўз иқтисодий қолоқлигини тезроқ бартараф этиш ва миллий мустақилликни ҳимоя қилиш зарутатининг тақозосига кўра объектив қараганда, социализм сари юрмасалар, олға боса олмайдилар. Мана шу янги мураккаб вазифаларнинг ҳаммасини илмий социализм ҳал қилиб беради. Шу сабабдан, ёш миллий давлатларда социализмга интилишнинг тобора кучайиб бориши қонуний бир ҳолдир.

Учинчидан, интернационализм идеялари термоядро урушининг олдини олиш учун курашда халқларнинг тобора кўпроқ жипслашиб олишларига ёрдам бермоқда, турли мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг қудратли бирдамлик фронтини, агрессия ва реакция фронтига қарама-қарши турган тинчлик фронтини вужудга келтиришга кўмаклашмоқда. Уруш кучлари тинчлик ва социал тараққиёт кучларига қарши ҳужумга ўтиш планларини тузаётган ҳозирги шароитда бу, айниқса муҳимдир.

Тўртинчидан, пролетар интернационализми бизнинг давримизда энди бутун планета миқёсида кенг қулоч ёзган революцион курашнинг энг хилма-хил отрядларини бирлаштириб, ягона оқим ҳосил қилиш учун кенг ғоявий платформа вужудга келтирмоқда.

Пролетар интернационализми ҳамиша ишчилар синфининг мустаҳкам ва қудратли қуроли бўлиб келганлигини юз йиллик тажриба кўрсатиб турибди. Маълумки, буржуазия миллатчилик ёрдами билан ўзини ҳукмрон синф сифатда қарор топтирган эди. Буржуазия миллий адоватни авж олдириб келди ва авж олдирмоқда, бир халқни иккинчи халққа, бир мамлакатни иккинчи мамлакатга қарама-қарши қўйиб, ишни жаҳон урушлари бошлашгача олиб келди. Буржуазия умуммиллий манфаатлардан ўзининг синфий мақсадларида фойдаланмоқда, миллат манфаатларини ўзига ниқоб қилиб олмоқда. Пролетариат эса буржуазиядан, барча эксплуататор синфлардан фарқли равишда, халқларни ва давлатларни бир-бирига қарама-қарши қўйишни рад этмоқда. Барча меҳнаткашларни жипслаштириш, халқлар дўстлиги пролетариатнинг синфий манфаатларига мос бўлиб тушмоқда. Капитализмнинг гўркови бўлиб сиёсий кураш майдонига кириб келган пролетариат интернационализмнинг буюк аҳамияти тўғрисида ҳам жаҳон аҳлига жар солган эди!

Пролетар интернационализми бир тарихий босқичдан иккинчи тарихий босқичга ўтган сайин, аввало, ишчилар синфининг ўз курашида тобора таъсирчан роль ўйнамоқда. Дастлабки даврда, Октябрь революциясининг ғалабасигача қадар пролетар интернационализми асосан турли мамлакатлардаги ишчилар синфий бирдамлигининг қуроли, уларни капиталга қарши биргаликда кураш бошлашга тайёрловчи мактаб бўлиб келди.

Октябрь революциясининг ғалабаси, шундан кейин эса жаҳон социалистик системасининг бунёдга келганлиги пролетар интернационализмининг мазмунини ва унинг намоён бўлиш шаклларини ғоят бойитиб юборди. Ҳозирги кунда пролетар интернационализми:

— Умумий мақсадлар учун курашда барча революцион отрядларнинг бирдамлиги ва бир-бирини ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаши;

— Тинчликни ҳимоя қилиш, янги уруш хавфига қарши, турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши принципларини халқаро ҳаётда қарор топтириш учун актив кураш олиб бориш;

— Ўзининг энг муҳим вазифасини бажариш — социализм ва коммунизм қуриш учун ҳар бир социалистик мамлакатнинг энг кўп куч-ғайрат сарфлаши;

— Ҳозирги замон революцион тараққиётининг бош омили бўлган жаҳон социалистик системасини мустаҳкамлашга ёрдам берадиган сиёсатни ўз мамлакатлари ичкарисида ва халқаро майдонда ўтказиш;

— Социалистик мамлакатлардаги халқларнинг ва капиталистик мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг миллий-озодлик ҳаракатига мадад бериши;

— Кишиларнинг ирқи ва миллатини суриштирмасдан ҳамма мамлакатлар ва қитъалардаги демократик ҳаракатларда прогрессив кучларни жипслаштиришга бутун чоралар билан ёрдам бериш;

— Халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини ҳимоя қилиш ва мустаҳкамлаш, фракционерларга ва бузғунчиларга қарши, реакцион миллатчиликка қарши ва унинг коммунистик ва ишчилар ҳаракатига кириб қолишига қарши кескин кураш олиб бориш;

— Халқаро коммунистик ҳаракатнинг ғоявий негизи бўлган марксизм-ленинизмни ҳимоя қилиш ва ижодий ривожлантириш демакдир.

«Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деб Маркс ва Энгельс майдонга ташлаган ўлмас шиор пролетар интернационализмининг моҳиятини гениал равишда ифодалаб берди. Мустамлакалардаги миллий-озодлик ҳаракатининг жаҳон революцияси умумий оқимига қўшила бошлаганлиги бу шиорнинг мазмунини кенгайтирди. Ленин ҳам шу шиорни: «Бутун дунё пролетарлари ва мазлум халқлар, бирлашингиз!» деган янги чақириқ билан бойитди. Бизнинг давримиз ҳозирги замондаги учта асосий революцион кучнинг ҳаммасини қамраб олган сиёсий кучларнинг мисли йўқ кенг фронтини тузиш имкониятини яратиб берди ва шундай фронтни тузишни қаттиқ талаб қилмоқда. Бундай фронт марксчи-ленинчи партияларнинг, бошқа ишчи партияларнинг, ёш мустақил мамлакатлардаги революцион-демократик партияларнинг, империализмга қарши, тинчлик, демократия ва социализм учун курашаётган барча ташкилотларнинг ҳаракатларини бирлаштиришни кўзда тутади. Шу нуқтаи назардан қараганда, Коммунистик манифест авторларининг буюк шиори табиий равишда: Социализм мамлакатлари, халқаро ишчилар синфи, миллий-озодлик ҳаракати, барча антиимпериалистик кучлар, бирлашингиз! деган чақириқ билан тўлдирилади.

Инсоният олдида, турли мамлакатлардаги халқлар олдида турган муҳим вазифалар ўзларининг бутун амалий ишларида пролетар интернационализми принципларини оғишмай қўлланишни коммунистлардан талаб қилмоқда. Халқларни бир-биридан ажратиш йўлидаги ҳар қандай уринишларга бугун ҳар қачонгидан ҳам қаттиқроқ қарши туриш зарур.

Ғарб мамлакатларида ҳозир ўтареакция кучлари яна активлашиб келаётганлиги сабабли шундай қилиш айниқса муҳимдир. Бунинг энг мудҳиш аломатларидан бири фашизм тенденцияларининг ўсиб бораётганлигидир. Маълумки, фашизм монополистик капитал хизматини қилаётган энг ашаддий, реакцион, учига чиққан миллатчиликнинг идеологияси ва практикасидир.

Америка Қўшма Штатларида реакция бош кўтариб келмоқда. Америкадаги «қутурган»лар шовинизмнинг энг ашаддий шаклларини авж олдирмоқдалар, аҳолининг монополиялар томонидан хонавайрон қилинаётган буржуа ва майда буржуа табақаларини, ҳаётга қадам қўйган чоғидан бошлаб иш топа олмаётган ёшларни, бедаво ишсизлик вужудга келтираётган йўқсилларни ўз қора байроқлари остига тортмоқдалар. Америка реакцияси аҳолининг айни мана шу табақаларини шундай ҳаракатга жалб қилишга уринмоқдаки, бу ҳаракат фашизмга олиб боради. Қутурган ирқчилик, агрессив шовинизм ва асабий антикоммунизм — Америкадаги «қутурган»ларнинг идеологияси ва сиёсатидир. Америка империализми тинчлик ва социал тараққиётнинг асосий душмани ҳисобланади.

Асосий империализм мамлакатида реакциянинг кучайиб бораётганлиги фашистик ҳаракатларнинг эски, традицион манбаларида, аввало, Ғарбий Германияда шундай ҳаракатларга очиқдан-очиқ турткн бермоқда. Ҳозир Германия Федератив Республикасида фашизм руҳидаги 120 дан ортиқ ташкилот ошкора ҳаракат қилиб, гитлеризм ғояларини тиклашга уринмоқда. «Немис бургути» тамғаси остида «немис халқи уйғониб келаётгани» ҳақидаги ғоялар яна ишга солиниб, Ғарбни большевизмдан ҳимоя қилувчи қалқон бўлган «Германиянинг миссияси» мадҳ қилина бошлади.

Шу муносабат билан марксчи-ленинчи партияларнинг халқлар интернационал жипслиги ва дўстлиги учун, агрессорларга зарба беришни уюштириш учун, тинчликни сақлаб қолиш учун изчиллик ва фидокорлик билан кураш олиб бориши айниқса зўр аҳамият касб этмоқда. Кубаға нисбатан муттасил қилинаётган иғвогарликлар ва уни қамал ёрдами билан бўғиб қўйишга уринишлар, Америка флоти ва авиациясининг Вьетнам Демократик Республикаси территориясига ҳужум қилганлиги, Конгодаги агрессия, империалистларнинг Кипр Республикаси озодлиги ва территориал дахлсизлигига қарши уюштирган фитнаси — «кучларни синаш» деб аталмиш бу ҳаракатларнинг бари империализмга нисбатан, агрессорлар ва уруш оловини ёқувчилар ишга солаётган реакцион миллатчилик ва шовинизмга нисбатан яна бир карра ҳушёр бўлиб туришга чақирмоқда.

Маркс ўтган асрнинг 70- йилларидаёқ бундай деб огоҳлантирган эди: «Агар ишчилар ўз бурчларини унутиб қўйсалар, агар улар пассив бўлиб қолсалар, ҳақиқий даҳшатли уруш янги, тағин ҳам даҳшатлироқ халқаро урушларнинг муқаддимаси бўлиб қолади ҳамда ҳар бир мамлакатда қиличбардорларнинг, ер ва капитал эгаларининг ишчилар устидан янги ғалабалар қозонишига олиб боради». Тарих сабоқларини унутишга коммунистларнинг ҳақи йўқ. Омманинг онгини миллий душманлик оғуси билан заҳарлаган империалистлар эллик йил муқаддам биринчи жаҳон урушини бошлаб юборган эди. Миллатчилик билан шовинизмни мудҳиш даражаларга етказиб, авж олдириб юборган герман фашизми йигирма беш йил муқаддам иккинчи жаҳон урушини бошлади. Жоҳиллик туйғуларига мурожаат қилиб, бошқа халқларга нисбатан жирканч назар билан қарашни тарғиб этиб, ўзга миллат ва ирқ кишилари устидан устунлик туйғусини сингдириб, фашизм ер юзини қонга ғарқ қилган безорилар ва каллакесарларнинг галаларини етиштирди. Ваҳолонки, ҳамма иш чегараларни ревизия қилиш тўғрисидаги даъватлардан, «территориялар адолатсиз равишда тақсимланганлигини», «ҳаёт бўшлиғи» етишмай қолганлигини рўкач қилишдан бошланган эди-ку! Бундай миллатчилик руҳидаги даъватлар кимдан чиқаётганлигидан қатъи назар, зарарлидир. Бундай даъватлар уришқоқлик руҳидаги миллатчиликни кучайтиришга олиб боради ва тинчлик иши учун хавф-хатар туғдиради.

Жаҳон урушлари меҳнаткаш халқни неча ўн миллионлаб фарзандларидан жудо қилди, уни кўп йиллар мобайнида очарчилик, вайронгарчилик ва милитаристик террор азобини тортишга маҳкум этди. Ишчилар синфи инсониятнинг яна жаҳон урушига тортилишига йўл қўя олмайди, айниқса бу галги уруш термоядро урушига айланиб кетиши мумкин.

Бизнинг партиямиз — улуғ Ленин партияси ўзининг бутун тарихи мобайнида империалистик урушларга қарши, реакцион миллатчилик ва шовинизмга қарши актив курашиб келди. Лениннинг таъбири билан айтганда, Октябрь революцияси «урушларни йўқ қилиш ишининг биринчи ғалабаси» бўлган эди. КПСС, бутун совет халқи Ильич васият қилиб қолдирган шу «иш»ни давом эттириш учун энг кўп куч-ғайрат сарфлаб келдилар. 1945 йилда фашизм устидан ғалаба қозонилганидан бошлаб жаҳондаги кучларнинг жойланишида юз берган туб ўзгариш XX съездда КПССга янги жаҳон урушининг олдини олишнинг реал имконияти бор, деган хулоса чиқариш имконини берди. Ўша пайтдан буён ўтган йиллар бу хулосанинг ҳаққонийлигини тамомила тасдиқлади. Шу давр ичида социалистик ҳамдўстлик, халқаро ишчилар синфи, барча тинчликсевар кучлар империалистларнинг инсониятни жаҳон миқёсида янги ҳалокатга тортиш йўлидаги уринишларини неча марталаб чиппакка чиқардилар. Бинобарин, халқаро ишчилар синфининг, барча тинчликсевар кучларнинг бу улуғ муваффақияти — Совет ҳукумати, шонли ленинчи партиямиз қатъият ва изчиллик билан юргизиб келаётган сиёсатнинг, ўртоқ Н. С. Хрушчев ҳормай-толмай қилаётган ишларнинг бевосита натижасидир.

Ўртоқлар! Марксчи-ленинчилар учун чинакам миллийлик интернационалликка қарама-қарши эмас. Илмий социализмнинг буюк кучи шундан иборатки, у ҳар қайси мамлакатдаги меҳнаткашларнинг, халқ оммасининг миллий манфаатларини, уларнинг ватанпарварлигини, ўз юртига муҳаббатини интернационализм билан, турли миллат, турли мамлакат меҳнаткашларининг умумий манфаатларини кўзлаб жипслаштириш билан тўғри боғлаб бориш йўлини топди.

(Охири учинчи бетда).

Ўртоқ Б. Н. ПОНОМАРЕВ доклади

(Охири. Боши иккинчи бетда).

Марксизм-ленинизм бир миллатни иккинчи миллатга қарши қўяётган реакцион миллатчилик ва шовинизм билан ўз ҳаётий манфаатлари учун, ўз мамлакатлари озодлиги учун курашга отланган ёш миллатларнинг миллатпарварлиги ўртасида ғоят чуқур фарқ бор деб қарамоқда. Ҳозирги миллий-озодлик ҳаракати шуни кўрсатдики. умумий миллий байроқ остида барча антиимпериалистик кучларни жипслаштириш катта прогрессив роль ўйнайди. Урушдан кейинги йилларда революцион миллий-озодлик ҳаракатининг тарихий ғалабалари империализмнинг мустамлакачилик системасини емиришга олиб келди, озодликка эришган халқларнинг миллий онгини ғоят кўп даражада ошириб юборди. Ана шу халқларни мустамлакачилар кечагина ваҳшиёна суратда эзиб келар эдилар. Ҳозирги кунда эса, бу халқлар миллий мустақилликни курашиб қўлга киритдилар. ўзларининг суверен давлатларини барпо этдилар, дунёнинг тақдирини ҳал қилишда актив қатнашиб, инсониятни ҳамма шаклдаги миллий ва социал жабр-зулмдан батамом халос этиш ишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси ана шу халқларда миллий нафсоният, онг ва ифтихор сингари қонуний туйғулар туғдирмоқда. Шунинг учун улар ҳар қанча фахрлансалар арзийди.

Марксчи-ленинчилар миллий ҳаракатни батамом ва сидқидиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар, зотан, миллий ҳаракат ривожланиб келаётган ёш мамлакатларнинг умуммиллий манфаатларини ифодо этмоқда. Халқнинг турли социал кучларини ёки халқларнинг группаларини уларнинг асосий вазифасини ҳал қилишда — ҳамма шаклдаги мустамлакачиликдан озод бўлишда бирлаштирмоқда. Айни замонда марксчи-ленинчилар миллий ҳаракатнинг юксалиб бораётганлигидан фойдаланиб, ўз миллатини бошқа миллатларга қарама-қарши қўйишга, халқлар ўртасига совуқчилик туширишга уринмаслик керак, деб огоҳлантирмоқдалар. Марксчи-ленинчилар бизнинг давримизда собиқ мустамлака мамлакатлардаги миллатларнинг жипслашувидан иборат гуркираб ривожланаётган процессни ана шу миллатларни бир-бирига мадад бериб турадиган, бир-бирини ҳурматлайдиган ва халқларни дўст бўлиб яшайдиган қилиш йўлига солиб юбориш имконини берувчи объектив шарт-шароитлар мавжуд, деб ҳисобламоқдалар. Шу муносабат билан Совет Иттифоқида эркин миллатларнинг социалистик ҳамжамиятини барпо этиш тажрибаси, социалистик мамлакатларнинг изчил интернационалистик сиёсати ғоят катта аҳамиятга эгадир.

Совет Иттифоқининг интернационализми катта-катта конкрет ишларда — коммунизм қурилишида, империалистларнинг ҳуружларидан жаҳон социализмини ҳимоя қилишда, ядро уруши таҳдидини солаётган агрессив кучларни жиловлаб қўйишда, ривожланиб келаётган мамлакатларга, озодлик ва социал тараққиёт учун курашаётган барча халқларга мадад ва ёрдам беришда ўз ифодасини топмоқда.

«Амалдаги интернационализм, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — битта ва фақат биттагинадир. у ҳам бўлса: ўз мамлакатингда революцион ҳаракатнинг ва революцион курашнинг ривожланиши устида фидокорона ишлаш, истисносиз **барча** мамлакатларда **худди шундай курашни**, худди шундай йўлни ва **фақат биргина шундай курашни** (пропаганда билан, хайрихоҳлик билан, моддий жиҳатдан) қўллашдан иборатдир». Ленин бизнинг партиямизни ниҳоятда интернационалист партия қилиб тарбиялади. Совет коммунистлари, барча совет кишилари ўзларининг синфдош оға-иниларини, умумий ишимиз учун бирга курашаётган ўртоқларини ҳеч қачон унутмайдилар. Биз халқларнинг ўз золимларига қарши олиб бораётган муқаддас курашини бутун воситалар билан қўллаб-қувватлаймиз. Социалистик Кубанинг озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилишда берган ёрдамимиз, Бирлашган Араб Республикасининг тарихидаги энг танг пайтларда уни қатъиян қўллаб-қувватлаганимиз, қаҳрамон Жазоирга берган ёрдамимиз, Индонезияни ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаганимиз, Корея ва Вьетнам халқларининг Америка империализмининг агрессиясига қарши курашида уларга ёрдам берганимиз — бу ва шунга ўхшаш юз-юзлаб мисоллар совет халқининг амалдаги интернационализмини кўрсатувчи ғоят ёрқин далилдир.

Совет кишиларининг бошқа мамлакатлардаги халқлар билан интернационал алоқалари ҳали ҳеч қачон шу қадар мустаҳкам бўлган эмас. Янги дунё вакиллари бўлган совет кишилари оламнинг ҳамма қисмида азиз ва ҳурматли меҳмон бўлиб қолдилар. Совет кишилари ҳозирги кунда 37 мамлакатдаги халқларнинг яратувчилик меҳнатида бевосита қатнашмоқдалар, замонавий заводлар ва тўғонлар, институтлар ва касалхоналар қуриб бермоқдалар. Совет кишилари асрий қолоқликни тугатишда, замонавий цивилизация чўққиларига чиқиб олишда ўзларининг оға-иниларига кўмаклашмоқдалар.

Халқлар онгида Москва социалистик интернационализм символи бўлиб қолганлиги бежиз эмас. Бутун дунёдаги халқлар ва миллатларнинг қардошлиги ва дўстлиги байроғи остида, тинчлик ва социал тараққиёт умумий иши учун кураш шиорлари остида ўтаётган оммавий халқаро конгресслар мана шу ерга, жонажон пойтахтимизга тўпланмоқда. Ёшларнинг яқиндагина тамом бўлган интернационал слёти бизнинг давримизда халқаро бирдамлик нақадар кенг кўламда қулоч ёзганлигидан далолат бериб турибди, ана шу слётда ҳамма қитъалардаги 126 мамлакатнинг вакиллари қатнашди. Буларнинг ҳаммаси ғоят диққатга сазовордир! Биринчи Интернационални тузишда олти мамлакат ишчиларининг вакиллари қатнашган бўлса, эндиликда интернационализм ғоялари денгизлар ва океанлар оша, ҳақиқатда бутун ер шарини чулғаб олди!

Совет кишилари биринчи социализм мамлакатига нисбатан жаҳон меҳнаткашлари изҳор қилаётган дўстлик туйғуларини, қардошларча бирдамликни ғоят қадрламоқдалар. Бу бирдамлик, интернационал ёрдам совет кишиларига ҳамиша азиз ва мўътабар бўлиб, уларга илҳом бериб, янги дунё қуриш учун курашни енгиллаштириб келди!

Умумий душманга қарши, империализм ва фашизмга қарши ўтли курашнинг олдинги сафида ҳаракат қилган революцион отрядларга бирдамлик билан мадад бериб турилганида, пролетар интернационализми ўзининг неча марталаб ёрқин ифодасини топди. Фашизмга қарши биринчи бўлиб қуролли курашга отланган Испаниянинг қаҳрамон халқи бу интернационал мададкорликни билади ва эсидан чиқармайди. Социализмнинг ғарбий ярим шардаги машъали — революцион Куба бу мададкорликни муттасил сезиб турибди! Бу мададкорлик империалистик реакция ва агрессияга қарши, диктаторлик режимларига ва мустамлакачиликнинг ер юзида ҳали ҳам сақланиб қолган манбаларига қарши барча курашчилар учун мустаҳкам таянч бўлиб хизмат қилмоқда. Интернационал бирдамлик — аҳамияти ва роли узлуксиз ошиб бораётган чинакам буюк кучдир!

Мана шу нуқтаи назардан қараганда, Хитой Компартияси раҳбарларининг миллатчилик ҳаракатлари бутун дунё кўзига айниқса хунук кўринмоқда. Улар ўзларининг гегемончилик муддаоларини ўйлаб, ўз халқининг манфаатларини қурбон қилиб, жаҳон социалистик системаси бирлигини, ҳозирги замондаги барча революцион кучлар бирлигини қўпормоқдалар. Ишчилар ҳаракати шу қадар ошкора худбинликни, ўзларини социализм тарафдорлари деб атаган кишиларнинг шу қадар ашаддий миллатчи бўлишини ҳали ҳеч қачон кўрмаган эди.

Маркс ишчиларни Биринчи Интернационалга бирлаштирар экан, уларни капиталистик тузумга қарши курашда бирдам бўлиш ғоялари билан қуроллантирди. Ленин Учинчи Интернационални тузар экан, интернационализмни капитализмдан коммунизмга ўтиш даврида барча революцион кучларнинг амалий қуроли қилиб қўйди. Хитой раҳбарлари эса, коммунистик ва озодлик ҳаракатининг жипслигини бузишга, жаҳон социалистик системасига миллий адоватнинг заҳарли уруғларини сочишга уринмоқдалар. Раис Мао Цзэ-дуннинг япон социалистлари билан қилган суҳбатида бу ният айниқса ошкора айтилди. Мао Цзэ-дун кишини ҳайратга соладиган сиёсий масъулиятсизлик билан шундай деб даъво қилдики, коммунистик ҳаракат ичида авж олиб кетган курашда қон тўкилмаётганлиги учун, бу курашни (у буни «қоғоздаги уруш» деб атади) неча ўн йиллар давом эттириш мумкин эмиш, бундан «осмон узилиб ерга тушмас» эмиш. Хитой раҳбарлари ўзларининг бутун хатти-ҳаракатлари билан синфий душманга фронт очиб қўймоқдалар, революцион ҳаракатга путур етказмоқдалар, аслини олганда, революцион фронтнинг айрим звеноларига тазйиқни кучайтиришда империалистларга ёрдам бермоқдалар. Улар социалистик мамлакатларнинг ва коммунистик партияларнинг манфаатларини ҳар қадамда ман-манлик билан менсимаётганликларини кўрсатмоқдалар. Мао Цзэ-дун билан унинг тарафдорларининг ҳозирги қилаётган иши — аслини олганда, пролетар интернационализми ва марксча-ленинча таълимотнинг асл моҳиятини таҳқирлашдир.

Хитой раҳбарлари ҳозир асосий зарбани бизнинг партиямизга, биринчи социализм мамлакатига қарши қаратмоқдалар. Ваҳолонки, улар яқинда мана бундай деган эдилар: «Масала шу тахлитда турибди: ё Совет Иттифоқи билан ёки империализм билан иттифоқ бўлиш керак, — деб тушунтиради Мао Цзэ-дун ўзининг «Янги демократия тўғрисида» деган китобида, — ё у йўлни, ёки бу йўлни танлаб олиш керак. Ватанпарварлик билан миллий сотқинлик ўртасидаги чегара ана шу, революция билан контрреволюция ўртасидаги чегара ана шу, дунёдаги ҳар қайси миллат ичида тараққиёт билан реакция ўртасидаги чегара ана шу. Совет Иттифоқига қарши чиқиш муқаррар суратда империализм манфаатларига мос бўлиб тушиши ва ўз миллий манфаатларига хоинлик қилиш бўлмоғи керак». Хитойнинг раҳбар арбобларидан бири Лю Шао-ци ана шундай деган эди. Бу сўзлар айтилган вақтида қанчалик тўғри бўлган бўлса, ҳозир ҳам шунчалик тўғри эканлигини ҳар бир интернационалист эътироф этмаслиги мумкин эмас.

Хитой раҳбарларининг айби билан коммунистик ҳаракатда вужудга келган қийинчиликлардан хурсанд бўлаётганликларини душманлар яшираётгани йўқ. Душманлар ҳозир коммунистик ҳаракат парчаланганлиги тўғрисида, коммунистлар «миллий уйларига» тарқалиб кетаётганлиги ҳақида айюҳаннос солмоқда. Душманлар ҳозир асосан реакцион миллатчиликка умид боғлаб, унинг ёрдами билан коммунизмга барҳам бера оламиз, деб мўлжалламоқда. Лекин бундай бўлиши мумкин эмас ва бундай бўлмайди. Коммунизм реакцион миллатчиликни енгади! Бизнинг бу ишончимиз нимага асосланади?

Бизнинг ишончимиз шунга асосланадики, социалистик мамлакатлардаги ҳамма синфлар, социал группаларнинг коммунизм учун курашдаги мақсадлари умумийдир. Уларнинг манфаатлари иқтисодий соҳада ҳам, шунингдек сиёсий соҳада ҳам бир-бирига мос бўлиб тушмоқда. Империализм—уларнинг ҳаммасининг умумий душманидир. Уларнинг ҳаммаси ўз социалистик ғалабаларини ҳимоя қилиш учун, тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш учун жипслашишдан манфаатдордир, Социалистик ҳамдўстликдаги ҳамма халқлар ўз сафларини ғоят мустаҳкам жипслаштириб, янги жамият қурилишидаги ички, шунингдек ташқи вазифаларини ҳал этилишини таъминлашдан ғоят манфаатдордирлар. Бошқача қилиб айтганда, баъзи зиддиятлар, социалистик ҳамдўстликда вужудга келаётган марказдан қочирувчи тенденциялар социалистик тузумнинг моҳиятидан келиб чиқаётгани йўқ. Бу зиддиятлар, тенденцияларга кўп даражада вақтинча ҳодисалар, чунончи шахсга сиғиниш, ўзининг социал, иқтисодий ва маданий савияси, ўзининг тарихий ўтмиши ҳар хил бўлган мамлакатларда социализмга ўтиш ишининг янги иш эканлиги сабаб бўлмоқда. Бу зиддиятлар, тенденциялар кўпинча, биз Хитой мисолида кўриб турганимиздек, — нотўғри, хато сиёсатнинг натижасидир. Бироқ, социализм шахсга сиғинишни ва унинг барча оғир оқибатларини бартараф этишга қодирлигини исботлади. Социализм ривожланиб борган сайин вақтинча ҳодисалар тобора кўпроқ йўқолиб, халқлар жипслаша беради. Коммунистларнинг ғоявий жиҳатдан етуклиги уларнинг миллатчилик қоқинишлари ва чекинишлари устидан ғалаба қилишларини таъминлайди.

Марксчи-ленинчиларнинг роли шундан иборатки, социализмнинг объектив қонуниятларига таяниб, социалистик мамлакатларни жипслаштириш учун актив курашмоқлари керак. Шу муносабат билан оммани социалистик интернационализм руҳида тарбиялаш, ўз мамлакати ичидаги халқлар ўртасидаги муносабатларда, шунингдек бошқа мамлакатларнинг халқларига нисбатан миллатчилик сарқитларини тугатиш соҳасида компартияларнинг қунт билан иш олиб боришлари энг муҳим талаблардан бири ҳисобланади. Бизнинг ленинчи партиямиз, унинг Марказий Комитети ўзининг бутун фаолиятида мамлакат ичкарисида ҳам, шунингдек халқаро майдонда ҳам улуғ Ленин васиятларига оғишмай амал қилмоқда, социалистик интернационализмни амалда мужассамлаштириш намунасини кўрсатмоқда.

Пролетар интернационализми биносини Маркс, Энгельс, Ленин барпо этган эдилар. Биринчи Интернационал меросига содиқ бўлган марксчи-ленинчилар учун бу — уларнинг жонажон иши, бирлик символи ҳамда уларнинг бутун курашида ишончли, реал таянчдир. Бинобарин, марксчи-ленинчилар пролетар интернационализми ишига путур етказилишига йўл қўймайдилар, уни ҳар қандай ҳуружлардан курашиб, сақлаб қоладилар!

3. Ишчилар ва коммунистик ҳаракат бирлиги — революцион ишда бундан кейинги ғалабаларнинг гарови

Ўртоқлар! Биз бугун ишчилар синфининг юз йил ичида босиб ўтган йўлига назар солар эканмиз, ижтимоий тараққиёт билан коммунистик ҳаракатнинг ривожланиши ўзаро боғланганлигини яққол кўрамиз. Коммунистларнинг халқаро армияси нечоғли қудратли бўлса, инсоният шу қадар тез ривожланиб боради. революцион ҳаракат фронти шунчалик кенгайиб бораверади, меҳнат аҳли шу қадар кўп фойда кўраверади. Марксчи-ленинчи партияларнинг фаолияти туфайли халқлар эндиликда коммунистларнинг қандай кишилар эканлигини яхши билиб олдилар.

Коммунистлар — ўз ҳаётларини ишчилар синфини, барча меҳнаткашларни батамом озод қилиш ишига. мустамлакачиликни бутунлай йўқ қилиш ишига бутунича бағишлаган партиядир. Коммунистлар тинчликни сабот-матонат ва фидокорлик билан ҳимоя қилаётган ва уруш оловини ёқувчиларга қарши қатъий кураш олиб бораётган кишилар партиясидир.

Коммунистлар ўзларини барча мамлакатлар меҳнаткашларининг қардошларча иттифоқини вужудга келтиришга бағишлаган, барча революцион кучларни қўллаб-қувватлаётган ҳамда пролетар интернационализмини ўзи учун муқаддас қонун, деб билган кишилар партиясидир.

Коммунистлар ҳокимият тепасига келганларидан кейин жамиятнинг барча кучларини социализм ва коммунизм қуришга, меҳнаткашларнинг моддий турмуш даражасини ва маданий савиясини доим ошириш, уларнинг чин озодлигини таъминлаш учун ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришга сафарбар қиладиган кишилар партиясидир.

Коммунистлар меҳнаткаш инсониятнинг туб манфаатларини ифода этаётганликларини, бизнинг асримизда олға бориш коммунистлар билан бирга бориш деган маънони англатганлигини жаҳон миқёсида исботладилар!

Коммунистларнинг кучи шундаки, улар марксча-ленинча назарияга амал қиладилар. «Коммунистик партия Манифести» вужудга келган пайтдан буён буржуа идеологияси илмий социализм идеяларига қарши жон-жаҳди билан ҳуруж қилиб келмоқда. Илмий социализмнинг устун эканлиги бу курашда тобора ёрқин кўринмоқда. Ўтган аср давомида социализм идеялари ғоят кенг ва чуқур тарқалди, кенг халқ оммасининг онгига сингиб кетди. Илмий социализм асримизнинг байроғи бўлиб қолганлигини ҳеч ким инкор этолмайди. Шу аср давомида капитализмнинг қути ўчди ва заифлашди, унинг меҳнаткашларни ўзига жазм эта оладиган идеялари йўқ. Бу факт буржуа идеологиясининг барбод бўлганлигини ва бутунлай самарасиз эканлигини очиқ-равшан исбот этади. Аммо буржуазия социалистик идеологияга қарши курашда мағлубиятга учраётган бўлса ҳам ўз қуролини йиғиштириб қўйгани йўқ. Буржуазия ўзининг ҳамма кучларини коммунизмга қарши сафарбар қилмоқда, бутун давлат аппаратини антикоммунизм хизматига қўйди. Шу сабабли буржуа идеологиясига қарши ҳужумкор кураш олиб бориш бизнинг энг муҳим вазифамиз бўлиб қолмоқда. Социалистик ва коммунистик қурилишнинг муваффақиятлари, социализм улуғ идеяларини амалда рўёбга чиқариш буржуа идеологиясини узил-кесил тор-мор келтиришнинг ҳал қилувчи шартидир.

Марксизм шу юз йил ичида ишчилар ҳаракатидаги ғоявий душман оқимлар билан ҳам курашишга мажбур бўлди. Маркс ва Энгельсга, улар айтганидек, «социалистик ва чала социалистик секталар»га қарши, бланкистлар ва прудончиларга, бакунинчиларга ва бошқа бузғунчиларга қарши оғир кураш олиб боришга тўғри келган эди. Шундан кейинги даврда ғоявий кураш икки фронтда — ўнгларга қарши — илмий социализмни буржуазияча бузишларга, ишчилар синфининг капиталистик воқелик билан муросага келтириш йўлидаги уринишларга қарши ва сўлларга қарши—турли-туман сектантлик-догматик сохта революцион оқимларга қарши олиб борилди. Ўтган аср давомида ҳаёт ишчилар ҳаракатидаги барча йўналишлар ва оқимларни қаттиқ синовдан ўтказди. Турмуш марксизмдан ўнгларча чекинишларни ишчилар синфини буюк революцион йўлдан чеккага тортувчи оқим деб рад этди. Бу гапдан ўнглик хавфи йўқолиб кетди, деган маъно келиб чиқмайди, албатта. Капитализм бор экан, реформизм ва ревизионизм давом эта беради ва шу сабабли уларга қарши курашни сусайтириш мумкин эмас. Аммо эндиликда сохта сўллик, миллатчилик хавфи, догматизм ишчилар ҳаракати учун асосий хавф бўлиб қолганлиги аёндир.

Марксизм-ленинизм инсоният ишлаб чиққан бутун илғор нарсалар синтезидир. Марксизм-ленинизм янги тарихий ҳодисаларни таҳлил этиш асосида бойиб бормоқда, ҳозирги замон фанининг барча бойликларини қабул қилиб олмоқда. Марксча-ленинча назарияни ривожлантирмай туриб, ишчилар ҳаракати олға силжиб боролмас эди, ҳозирги кунда ҳақли суратда фахрланаётган ғалабаларини қўлга кирита олмас эди. Халқаро революцион ҳаракатнинг юз йиллик тажрибаси шуни кўрсатадики, марксистлар ижодий позицияларда туриб, ҳаётдаги янги ҳодисаларга ўз вақтида ва тўғри баҳо берганларида, душман идеология олдинги сафдаги жанглардаёқ тор-мор келтирилган эди. Бунинг аксича, марксистлар янгиликни четлаб ўтиш, ўз нишонларини ўз вақтида аниқ белгилаб ололмаган ҳолларда душман идеология маълум даражада эркин ҳаракат қилар, марксизмнинг позициялари эса вақтинча заифлашиб қолар эди. Шахсга сиғиниш даврида худди шундай бўлди. Шахсга сиғиниш орқасида коммунистларнинг назарий ишларида рўй берган турғунлик ғоявий душманларимизнинг ўз ишларини кучайтиришлари ва фаннинг янги кашфиётларидан, ижтимоий тараққиётнинг янги ҳодисаларидан ўз манфаатлари йўлида фойдаланишларига имконият туғдирди. XX съезднинг дадиллик билан чиқарган ижодий хулосалари ревизионистлар ва догматикларнинг қинғир ҳуружлари тагидаги заминни йўқотди, коммунистлар қўлига душман идеология билан курашнинг, ишчилар синфи ишини янада қудратли суратда олға бостириш учун курашнинг энг ўткир ҳужумкор қуролини берди. КПСС нинг XX съезди ишчилар ҳаракати тарихига ижодий марксизм-ленинизм тантанасининг символи, революцион кучларни янги ғалабаларга олиб борадиган йўлдаги буюк босқич бўлиб кирди!

Ҳозирги замон марксизми эндигина тарих майдонига чиққан даврдагига нисбатан олға қараб катта қадам қўйган таълимотдир. Марксизм-ленинизм коммунистик партиялар вакиллари Москва Кенгашларининг Декларацияси ва Баёнотларида, КПСС Программасида ўзининг юксак ифодасини топди. Қардош партиялар КПСС Программасини давримизнинг Коммунистик манифести деб атадилар.

Ўртоқлар! Ҳозирги вақтда халқаро ишчилар синфи олдида турган энг масъулиятли вазифалар ишчилар ҳаракати барча отрядларининг биргалашиб ҳаракат қилишига эришишни, унинг сафларини бузишга уринишларни бартараф этишни қаттиқ талаб этмоқда. Коммунистик партиялар социалист меҳнаткашлар билан алоқа ва ҳамкорлик ўрнатишни ғоят муҳим иш деб ҳисоблайдилар.

Маълумки, Октябрь революциясидан кейин ишчилар ҳаракати икки йўлдан — марксча-ленинча, коммунистик йўл ва социал-демократик йўлдан борди. Ана шу ҳар икки йўл тарихий синовдан ўтди. Турмуш барча ҳолларда айни бир хил жавоб берди: Маркс, Энгельс, Ленин кўрсатиб берган йўл энг тўғри йўлдир. Марксизмдан чекиниш социализм идеалларидан четга чиқишга олиб боражаги, бундай чекиниш ишчилар синфининг туб манфаатларига хилоф эканлиги ҳамма вақт исбот қилинди. Бернштейн, Мильеран, Каутский, Вандервельде, Гильфердинг, Носке — марксизмдан чекинишни кўрсатувчи кишиларнинг тўла бўлмаган рўйхати ана шулардан иборат. Бир қанча мағлубиятлар ва, ҳатто, ишчилар синфига қарши қилинган жиноятлар ҳам ана шу кишиларнинг номлари билан боғланган.

Урушдан кейинги йилларда бир қанча мамлакатларда социал-демократия ҳокимият тепасига бир неча марта келди, лекин у ҳеч қаерда социалистик мақсадларнинг лоақал минимумини ҳам амалга оширмади, ҳеч қаерда ишчилар синфини жамиятнинг раҳбар кучига айлантирмади. Социал демократик ишчилар оммаси ўз тажрибасида шунга ишонч ҳосил қилмоқдаки, «демократик социализм» доктринаси капитализмга зарар етказмайди ва бу доктринага амал қилиш — капиталистик тузумни сақлаб қолишга ва унинг барча оқибатларига — ишсизлик, келажакнинг нима бўлишини билмай, ваҳимага тушиш, қашшоқлик, урушларга тоқат қилиб туриш демакдир. Шу билан бирга Совет Иттифоқининг, бошқа социалистик мамлакатларнинг муваффақиятлари, уларнинг тинчликсевар ташқи сиёсати оммани марксизм идеяларига, коммунистик партияларга тобора кўпроқ жалб этади. Буларнинг ҳаммаси капитализм мамлакатларида ишчилар оммасини сўллаштиради, ҳозирги вақтда социал-демократик партияларда рўй бераётган процессларга таъсир кўрсатади. Социал-демократиянинг баъзи раҳбарлари икки идеология ўртасидаги баҳсларда ҳақли эмасликларини гарчи жуда секин бўлса ҳам тушуна бошладилар; бошқа бировлари эса марксизмдан ошкора воз кечиш социал-демократик партияларнинг оммага кўрсатаётган таъсирига путур етказишини, ўз мамлакатларининг сиёсий ҳаётида ўз позицияларини заифлаштиришини истар-истамас тан олмоқдалар.

КПСС XX съездининг идеялари, сўнгра эса XXI, XXII съездларнинг қарорлари, партиямизнинг Программаси социал-демократик ҳаракатда ривожланиб кетган процессларга катта таъсир кўрсатди. КПССнинг социалистик партиялар билан алоқа ўрнатиш соҳасида кўрсатган ташаббуси халқаро ишчилар ҳаракати турли отрядларининг ҳаракат бирлиги учун курашига совет коммунистлари қўшган муҳим ҳиссадир. Ишчилар синфининг манфаатларини ҳимоя қилишни истаган киши хусусан бизнинг давримизда ишчилар синфи сафларини жипслаштиришга интилмай қололмайди ва унинг бундай қилмасликка ҳақи ҳам йўқ.

Кейинги ўн йилликлар социал-демократия ўнг раҳбарларининг марксизмдан юз ўгиришлари билан характерланади. Эндиликда улар социализм ўсиб бораётган кучларининг тазйиқи ва омманинг марксизмга самимий хайрихоҳлиги тазйиқи остида Биринчи Интернационал юбилейини нишонламоқдалар ва шу мақсадда махсус конгресс чақирдилар. Социал-демократик интернационал ўзини Маркс ва Энгельс Интернационалининг вориси қилиб кўрсатишни истайди. Социал-демократия раҳбарлари юбилей кунларида Марксни реформист деб кўрсатишга, Маркснинг революцион таълимотини пучайтириб қўйишга ҳаракат қилдилар. Аммо уларнинг бу уринишлари беҳуда бўлди. Маркснинг таълимоти буюк революцион таълимот бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Коммунистлар, халқаро коммунистик ҳаракат Маркс ишининг, Биринчи Интернационал традицияларининг чинакам ворислари ва давомчиларидир.

Шуни айтиш керакки, Брюсселда юбилей тантаналари ўтказилган вақтда оқилона гаплар ҳам бўлди, жумладан уруш хавфи олдида ишчилар синфининг сафларини жипслаштириш зарурлиги тўғрисида гаплар ҳам эшитилиб қолди. Бу эса Ғарб мамлакатларидаги ишчилар ҳаракати сафларида рўй бераётган силжишларни бирмунча акс эттиради. Пролетариат социалистик интернационал раҳбарларидан бирлик сари реал қадамлар қўйишни талаб қилишга ҳақлидир. Интернационалнинг юз йиллигини байрам қилиш — унинг традицияларига амал қилиш демакдир, ишчилар синфининг туб манфаатларини акс эттирувчи бу традициялар эса антикоммунизм сиёсатидан воз кечишни ва халқаро майдонда ҳам, миллий доирада ҳам ишчилар ҳаракати барча отрядларининг чинакам ҳамкорлигини талаб этади. КПССга ва бошқа марксчи-ленинчи партияларга келганда шуни айтиш керакки, улар соф виждонли социал-демократларнинг антикоммунизм найрангбозларини улоқтириб ташлашлари учун бир жойга тўпланиб, тинчликни ҳимоя қилиш ва социализм учун кураш йўлида биргаликда ҳаракат қилмоқ учун ўзаро мақбул проблемани ишлаб чиқишларига ёрдам бериш мақсадида кўп иш қилдилар.

Ҳозирги вақтда капитализм мамлакатларида тинчлик учун, демократияни янгилаш ва кенгайтириш учун, монополистик олигархия ҳукмронлигини тугатиш учун кураш олиб боришга тайёр турган барча кишиларни ўз ичига оладиган кенг коалицияларни ишчилар синфи теварагида вужудга келтиришнинг қулай истиқболлари мавжуддир. Ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқи—барча антиимпериалистик кучларни жипслаштириш ўзагидир. Маркс деҳқонлар тимсолида «...пролетар революцияси шундай мукаммал хорга эга бўладики, агар шундай хор бўлмаса, ҳамма деҳқонлар мамлакатларида унинг якка ашуласи ҳеч ким эшитмайдиган ашула бўлиб қолади» деб башорат қилган эди. Ана шу ажойиб идеяни В. И. Ленин ҳар томонлама ривожлантирди ва Россияда Октябрь революцияси бу идеяни порлоқ суратда амалга оширди. Ўша пайтдан буён халқаро тараққиётнинг бутун бориши ишчилар билан деҳқонлар революцион иттифоқининг яхши самара бераётганлигини исботламоқда. Ҳозирги вақтда интеллигенция антиимпериалистик курашга кенг фронт бўлиб қўшилди. Маданият, фан ва техника аҳли ҳозирги замон жамиятининг ҳаётида тобора кўзга кўринарли ўрин олмоқда. Марксизм меҳнат аҳли билан фан аҳлининг иттифоқини ҳамиша капитализм ҳалокатининг, янги тузум ғалабасининг энг муҳим гарови деб билди.

Барча революцион кучлар коммунистик авангардининг бирлиги — уларни жипслаштиришнинг ғоявий манбаи ва асосий гаровидир. Сталин шахсига сиғинишнинг тугатилиши коммунистик ҳаракатни унинг тараққиётига ғов бўлиб келган оғир юкдан халос этибгина қолмади. Сталин шахсига сиғинишнинг тугатилиши ҳаракатимизнинг ҳар бир отрядидан пролетар интернационализмининг олий принциплари асосида, ҳар бир партиянинг ўз фаолиятини бошқа партияларнинг фаолияти билан ихтиёрий суратда мувофиқлаштириб олиб боришга интилиши асосида мустаҳкамлаш учун ғоят катта жавобгарликни ҳис этишни талаб қилди. Коммунистик партиялар мустақил, чинакам миллий куч сифатида иш кўрганларидагина социализм учун курашда халқнинг чинакам авангарди бўла оладилар, албатта. Аммо бу гапдан «Ўзингни бил, ўзгани қўй» деган мақолга амал қилишлари лозим, деган маъно асло келиб чиқмайди. Партияларнинг мустақиллигини умумий интернационал вазифаларни ҳал этишдан четга чиқиб кетиш деб, умумий ишларни ҳал этиш вақтида ўзга бир хил қандайдир «бетарафлик» деб талқин этишга интилишни мустақилликнинг белгиси, етукликнинг белгиси деб ҳисоблаш асло мумкин эмас. Бундай позиция ишчилар синфининг умумий манфаатларига ҳам, ишчилар синфи миллий отрядларининг манфаатларига ҳам мувофиқ эмас.

Ҳар бир коммунистик партиянинг муваффақият қозониши учун фақат бир йўл бор, у ҳам бўлса, ўз мустақиллигини интернационализмга садоқат билан тўғри қўшиб олиб боришдир. Маркснинг қуйидаги ажойиб сўзлари ҳозирги вақтда ҳам ўзининг бутун кучини сақлайди: «Интернационалнинг асосий принципини — бирдамликни эсга олайлик. Агар биз ана шу ҳаётбахш принципни ҳамма мамлакатлардаги барча ишчилар ўртасида ғоят мустаҳкамлар эканмиз, биз рўёбга чиқариш учун интилаётган улуғ мақсадга эришамиз».

Маркс ва Ленин васиятларига содиқ бўлган бизнинг партиямиз ва бошқа марксчи-ленинчи партиялар ХКП раҳбарларининг бузғунчилик, миллатчилик йўлига пролетар интернационализмини қарама-қарши қўймоқдалар. Пролетар интернационализми юз йилдан кўпроқ вақтдан буён бизнинг ҳаракатимизга мустаҳкам суратда хизмат қилиб келмоқда. Биз ўз сафларимиздаги ажралиш синфий душманга ёрдам беражагини, жипсликни мустаҳкамлаш эса буржуазияга зарба эканлигини маҳкам эсда тутамиз. Барча марксчи-ленинчи партиялар каби бизнинг партиямиз ҳам коммунистик ҳаракатнинг бирлиги, бу ҳаракатнинг муваффақият қозониши учун доим гаров бўлиб келган ана шу бирлик хусусан ҳозирги кунда жуда зарур, деб ҳисоблаб келди ва ҳисоблайди. Халқаро коммунистик ҳаракатнинг жипслиги, жипслиги ва яна бир марта жипслиги — бизнинг шиоримиздир!

Коммунистларнинг халқаро кенгашлари, ишчилар ҳаракати тараққиётининг ҳозирги босқичида ҳамкорликнинг энг муҳим формаларидан биридир. Бундай кенгашларни ўтказиш идеяси коммунистик ҳаракат традицияларида илдиз отган эди. Маркс ва Энгельс Интернационал конгрессларининг мунтазам суратда ўтказиб турганликларини ва бу конгрессларда ишчилар ҳаракатининг стратегияси ва тактикаси коллектив бўлиб ишлаб чиқилганлигини эсга олиб ўтсак арзийди. В. И. Ленин ҳаракатимиз учун энг оғир бўлган йилларда — коммунистик партиялар шакллана бошлаган йилларда Коммунистик Интернационал конгрессларини систематик равишда ўтказиб туриш зарур деб ҳисоблади ва курашдош ўртоқлар билан тажрибани айирбошлашни, умумий йўлни ишлаб чиқишни халқаро ишчилар ҳаракати муваффақиятларининг зарур шарти деб билди.

Коммунистик ҳаракатдаги аҳвол айниқса мураккаблашиб қолган ҳозирги пайтда Маркс, Энгельс ва Ленин таълим берганидек иш кўриш айниқса зарур. Интернационализмнинг ташкилий формалари ўзгарди. Эндиликда Интернационал типидаги марказлаштирилган ташкилотнинг бўлиши учун замин йўқ. Аммо интернационал бирдамлик ҳаётий заруратдир ва бу бирдамлик коммунистик ҳаракатнинг янги босқичига мувофиқ формаларда ривожланиб бориши лозим. Қардош партияларнинг кўпчилиги каби бизнинг партиямиз ҳам янги халқаро коммунистик форумнинг чақирилиши қийинчиликларни бартараф қилишнинг энг яхши методи, деб ҳисоблайди. КПСС Марказий Комитетининг фикрича, янги Кенгашнинг мақсади баъзи бировларни коммунистик ҳаракатдан «чиқариб ташлаш» эмас, балки бу ҳаракатнинг бирлигини мустаҳкамлашдан, жаҳон коммунистик ҳаракатининг етилган проблемаларини ижодий тарзда ишлаб чиқишни давом эттиришдан иборат.

Хитой раҳбарларининг кирдикорларига, уларнинг советларга қарши туҳмат кампаниясини бошлаб юборганликларига қарамай, бизнинг партиямиз империализмга қарши, тинчлик, миллий озодлик ва социализм иши учун биргаликда кураш олиб бориш мақсадида Хитой Коммунистик партиясига дўстлик қўлини чўзмоқда.

Бизнинг партиямиз коммунистик ҳаракатни марксизм-ленинизм принциплари асосида жипслаштириш, бу ҳаракатнинг бирлигини таъминлаш учун қўлидан келган ҳамма чораларни кўрди ва кўрмоқда. Маркс ва Ленин вужудга келтирган коммунистик ҳаракат тобора янги кучларни тўплаб, олға борди ва ҳеч нарсага қарамай олға бораверади. Марксчи-ленинчилар истиқбол ўзлариники эканлигини биладилар!

* * *

Ўртоқлар! Коммунистик ҳаракат Биринчи Интернационалнинг юз йиллигини нишонлар экан, келгуси учун муҳим хулосалар чиқаради.

Биринчи хулоса шундан иборатки, марксчи-ленинча таълимотга содиқ бўлиш — ҳаракатимизнинг муваффақиятлар қозониши учун энг муҳим шартдир. Марксизм-ленинизмга садоқат унинг асосий принципларини ҳимоя қилишни, бу принципларнинг ўнгдан ва сўлдан бузилишига муросасиз бўлишни, назарияни жамият ҳаётининг ўзгарган шароитларига мувофиқ суратда ривожлантиришни ўз ичига олади. Замонамизнинг атоқли марксчи-ленинчиси ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги партиямиз Марказий Комитети назарияга шу тариқа чинакам революцион ёндошиш намунасини кўрсатмоқда.

Коммунистлар чиқараётган **иккинчи хулоса** шундан иборатки, умумий революцион ишнинг муваффақият қозониши учун ўз мамлакатида, ўз участкасида мумкин қадар кўпроқ иш қилиш керак. Коммунистик ҳаракат барча отрядларининг жаҳон империализмига марказлаштирилган ҳужуми худди шу йўл билан таъмин этилади.

Пролетар интернационализмининг юз йил ичидаги тажрибасидан келиб чиқадиган **учинчи хулоса** шундан иборатки, синфий ва миллий озодлик кураши ҳамиша реакцион урушларга қарши, жаҳон урушининг олдини олиш учун кураш билан қўшиб олиб борилиши лозим. Тинчлик учун кураш айни вақтда барча прогрессив кучларни социализм ва халқлар ўртасида дўстлик байроғи остида жипслаштиришнинг ғоят кенг платформаси. Биринчи Интернационалнинг асосий традицияларидан биридир.

Пролетар интернационализмининг юз йиллик тарихидан келиб чиқадиган **тўртинчи хулоса** шундан иборатки, реакцион миллатчиликка қарши доим хушёр бўлмай туриб ва унга қарши шафқатсиз кураш олиб бормай туриб, бирорта ҳам революцион ишни муваффақиятли амалга ошириш мумкин эмас. Реакцион миллатчиликнинг пайдо бўлишидаги дастлабки сабаблар нимадан иборат бўлишидан қатъий назар, унинг қандай либосда майдонга чиқишидан ва қандай «ўта революцион» гапларни ниқоб қилиб олишидан қатъий назар, бу миллатчилик ҳамиша империализм қуроли бўлиб қолади.

Ниҳоят, **бешинчи хулоса**. Халқаро коммунистик ҳаракатнинг бирлиги, бутун ер юзида пролетар интернационализми принципларининг барқ уриб ўсиши ва пировард тантанасининг гаровидир. Маркс ва Ленин васиятларига, Биринчи Интернационал традицияларига содиқ бўлиш — ҳаракатимизнинг бирлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш учун сўзда эмас, балки амалда ҳамма чораларни кўриш демакдир.

Ишчилар синфи коммунистик мақсад-ғоялар учун олиб борилган курашнинг биринчи асрида жуда катта, ҳақиқатан ҳам тарихий ғалабаларни қўлга киритди. Маркснинг сўзлари билан айтганда, тарих ҳеч нарсага қарамай ўз йўлидан олға бораверади: Коммунизм кучлари эндиликда барча қитъаларда ва барча мамлакатларда ҳаракат қилмоқдалар. Кишилик жамияти тараққиётининг бош йўли узил-кесил белгиланди. Бу йўл—коммунизмдир. Халқаро ишчилар ҳаракати тараққиётининг иккинчи асри коммунизм тўла тантана қилган аср бўлиши керак ва шундай аср бўлади!

Яшасин марксизм-ленинизмнинг ҳамиша ғолиб байроғи! Яшасин пролетар интернационализми! Яшасин коммунизм! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

«БИЗ ЎРТА ОСИЁНИНГ МАФТУНИ БЎЛИБ ЖЎНАБ КЕТЯПМИЗ»

Машҳур чехословак сайёҳлари Мирослав Зикмунд ва Иржи Ганзелка 29 сентябрда Тошкентдан Уралга жўнаб кетдилар.

Иржи Ганзелка жўнаб кетиш олдидан УзТАГ мухбирига қуйидагиларни айтди:

— Биз Урта Осиёда ғаройиботларни кўрмадик. Аммо бу ерда коммунистик жамиятнинг моддий техника базасини вужудга келтираётган халқнинг астойдил қилган меҳнати натижаларини кўришга муваффақ бўлдик. Биз, совет кишилари забт этаётган қўриқ ерларни зўр шодлик билан кўздан кечирдик. Бизнинг экспедициямиз бундай катта кўламдаги ишларни бошқа ҳеч қаерда кўрмаган эди. Урта Осиёда ирригация системалари қурилиши бизда кучли таассурот қолдирди.

Биз комил ишонч билан шуни айта оламизки, Совет Урта Осиёси республикаларидаги каби турли-туман ишлар ва бой маданий ҳаётни СССР чегараларидан жанубдаги Осиё мамлакатларининг бирортасида ҳам кўрмадик.

Биз Урта Осиёда мўлжалдагидан 20 кун ортиқ меҳмон бўлиб турдик. Бу кунлар биз учун жуда зарур кунлар эди. Биз шу вақт ичида жуда кўп мароқли нарсаларни кўришга муваффақ бўлдик. Биз Урта Осиёга мафтун бўлган ҳолда жўнаб кетмоқдамиз. Биз бу ўлкага яна бир марта қайтиб келишни астойдил истаймиз.

Экспедиция Уралда беш кун бўлади.

Шу давр ичида иккинчи саёҳатимизга тааллуқли материалларни адабий жиҳатдан ишлаб чиқишни мўлжалладик. Ана шу иш орасидаги танаффус вақтида СССРга икки марта келиб кетмоқчимиз.

СССР тўғрисидаги китобни 1969—1970 йилларда нашр этмоқчимиз. Бу китоб икки томдан иборат бўлса керак.

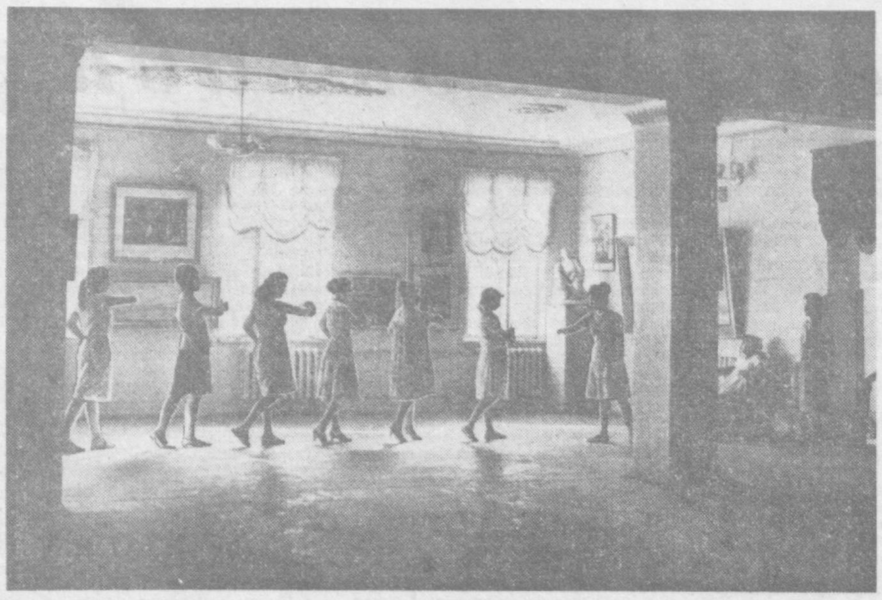

«Қизил Ўзбекистон» колхози бадиий ҳаваскорлик ансамбли областимиздагина эмас, ҳатто Иттифоқимизда ҳам машҳурдир. Улар шу кунларда пахта далаларига чиқиб ўз санъатларини намойиш қилмоқдалар, ўз қўшиқлари, рақслари билан пахтакорларни мамнун қилмоқдалар. Суратда: ансамблнинг рақс группаси.
Р. Шамсуддинов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

КИМ КИМНИ ЕНГАДИ

ХАЛҚАРО ТЕМАДА

Америкада янги президент сайлови яқинлашиб қолди. Республикачилар партияси билан демократлар партияси ўртасида қарийб бир ярим йилдан бери давом этиб келаётган сиёсий курашнинг тақдири ноябрь ойида бир ёқли бўлади. Оқ уйдаги президент креслосига ё республикачилар партиясининг эркатойи Голдуотер ўтиради ёки демократлар партиясининг раҳбари ҳозирги президент Жонсоннинг ўзи қолади. Буни сайлов бюллетенининг оз ёки кўплиги бартараф қилади, албатта. Ким ғолиб чиқади, деган шов-шув ҳар бир америкаликнинг, ҳатто чет эллардаги кўп сиёсий арбобларнинг бошини қотиряпти. Нега десангиз ҳозирги даврда мамлакатнинг ички ва ташқи аҳволидаги танглик шуни тақозо қилади.

Мамлакат ички аҳволининг оғирлиги, ташқи аҳволнинг мураккаблигининг сабаблари нимада? Бу сафарги сайлов кампанияси энг йирик капиталистик давлатлар кетма-кет иқтисодий ва сиёсий кризисга дучор бўлаётган шароитга тўғри келди. Энг аввало, ишлаб чиқариш ва экономика жиҳатдан қудратли бўлган Американинг ўзида экономиканинг деярли барча соҳаси аянчли турғунлик, ҳатто тушкунлик балосига гирифтор бўлган. Саноат ишлаб чиқаришининг ўсиши жиҳатидан социалистик мамлакатлар, Жанубий Европа давлатлари ва Япония Америка Қўшма Штатларидан ўзиб кетди. Бунинг устига ишсизларнинг кўплигини айтмайсизми. Ўн йиллар давомида ишсизлар сони беш-олти миллион атрофида муттасил қалқиб турибди. Аҳолининг бешдан бир қисми, яъни қарийб қирқ миллион меҳнаткашнинг иқтисодий аҳволи нихоятда ночор. Лекин йирик корпорацияларнинг капитали кўпаймоқда, миллионерлар сони ортиб бораяпти. Бу меҳнат аҳлини эксплуатация қилиш ҳаддан ошганлигининг натижасидир, албатта.

Америка ҳукуматининг ташқи сиёсий аҳволи тўғрисида шуни айтиш керакки, халқаро жандарм ролини ўйнаётган АҚШ империалистлари ўз иттифоқчилари билан кўпинча келишолмай, ўзаро низони тобора авж олдиряптилар. Бу АҚШ ҳукумати ташқи сиёсатининг доимо қалқиб туришининг оқибати эмасми, ахир. Чан Кай ши, Ли Син Ман, Нго Динь Дьемларнинг қўйнини пуч ёнғоққа тўлдириб, урушга илҳомлантирганлар ҳам америкалик империалистлар-ку. Америкадаги негрларнинг гражданлик ҳуқуқлари учун олиб бораётган курашлари шунчалик кучайиб кетдики, уларнинг уюшган ҳолда оммавий ҳаракат олиб бораётганликлари билан эндиликда ҳисоблашмасликнинг иложи йўқ.

Хўш, ана шундай оғир вазиятда Голдуотер президентликка номзодини қўйишга қандай эришди, унинг ўзи ким эди? Голдуотер Аризон штатининг сенатори бўлиб, унчалик катта обрўга эга бўлмаган мулкдор. Омади келиб қолган бу жаноб республикачилар партияси ичида қарийб бир ярим йил давом этган ихтилофдан фойдаланиб, президентлик лавозимини даъво қилишга журъат этган кичикроқ мулкдорлар у ёқда турсин, ҳатто партиянинг баобрў лидерларидан бўлган Нью-Йорк штатининг губернатори ўта миллионер Рокфеллерни ҳам партия раҳбарлигидан четга суриб ташлашга муваффақ бўлди. Бунинг боиси нимада? Голдуотер республикачилар партияси съездига тайёргарлик даврида маккорона ҳийла-найранглар ишлатиб, ўз атрофига ҳимоячилар тўплади ва Сан-Францискода ўтказилган съездда ҳимоячилар уни кўкларга кўтариб мақтадилар, Рокфеллерни қоралаб, ҳатто ҳақоратладилар. Америка ва Европа матбуоти бу съездга гитлерчиларнинг Германия давлати тепасига чиқиш даврида ўтказган мартабалилар йиғилишига ўхшаган бўлди, деб баҳо берди ва олдинги съездлардан тамоман фарқ қилганлигини таъкидлади. Бундан очиқ-ойдин кўриниб турибдики, фашист ва яримфашист группалар Голдуотерни маънавий жиҳатдан ҳимоя қилмоқдалар. Голдуотер бўлса ўз тарафдорларини съезд делегатлигига сайлашга ҳамда уларнинг ёрдамида президентлик номзодини кенг пропаганда қилишга муваффақ бўлди.

Фашист, яримфашист группалар, энг реакцион ва агрессив кучлар қўллаб-қувватлаётган Голдуотернинг программаси — реакцион программа. Бу программада ҳозирги вақтда давлатни икки партия (республикачилар ва демократлар) томонидан бошқарилиши системасидан кимки норози бўлаётган бўлса, уларнинг ҳаммасини бирлаштириш, мамлакатдаги сиёсий аҳволни кескинлаштириш, синфлар ва ирқлар ўртасидаги курашни авж олдириш кўзда тутилади. Шунингдек, программада инсоният учун энг хатарли бўлган халқаро аҳволни кескинлаштириш идеяси ҳам олға сурилган. Голдуотер мўлжаллаётган авантюристик сиёсат америкаликларни ниҳоятда ташвишлантиряпти.

Аввалги президент сайлови демократлар партиясининг «Янги марралар» шиори остида ўтиб, Кеннеди ғалаба қилган эди. Кеннедининг президентлик даврида «Янги марралар» шиори қоғозда қолиб кетаберди-ю, лекин у олға сурган идеялар кўпчилик томонидан қўллаб-қувватланди. Кеннеди давлатларнинг тинч-тотув яшаши зарурлиги идеясининг тарафдори бўлиб, социалистик дунё раҳбарлари билан умумий тил топишга чақирди. Кеннеди фожиавий ўлдирилгандан кейин янги президент Жонсон ўтмишдошининг сиёсатини амалга оширишга қасамёд қилди. Лекин у президент столига ўтиргандан кейин эски сиёсатга қайтиб, энг реакцион кучлар томонига ўтиб олди ва диктаторлик режимига амал қиладиган бўлиб қолди. Бунга Латин Америкасидаги давлатларнинг ички ишларига сурбетларча очиқ аралашиш, Кубага қилинган ҳуруж, Жанубий Вьетнамда уруш ҳаракатларини кучайтиришга уруниш сингариларни мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

«Янги марралар» тарафдорлари Кеннеди сиёсатига қайтишни мўлжаллаб Жонсонга таъсир кўрсатиш мақсадида марҳум президентнинг укаси Роберт Кеннеди номзодини вице-президентликка кўрсатмоқчи бўлишди. Бироқ, Жонсон бу интилишга зарба бериб, ўз ҳамфикри Хэмфрининг номзодини ўтказди. Роберт Кеннедининг айтишича, Жонсон «ўз сиёсати ва ўз ҳукуматини кеннедийларсиз» бошқармоқчи эмиш.

Демократик партиянинг программасида Америка ҳукуматининг традицион ички ва ташқи сиёсати амалга оширилади, деб кўрсатилган. Бу гапни шу партиянинг лидери Жонсон ҳам кўп такрорлайди. Америка матбуоти, демократик партиянинг номзодлари Жонсон билан Хэмфрига сайловчиларнинг кўпчилиги овоз беради, деб жар солмоқда. Ҳатто сайловчиларнинг учдан икки қисми шуларнинг номзоди учун овоз беришга ҳозироқ тайёр, деган гаплар ҳам бор.

Президент сайловида ким кимни енгади, деган масала ноябрь ойида ҳал бўлади.

Лекин шуни айтиш керакки, хоҳ Голдуотер, хоҳ Жонсон президентликка сайланмасин, барибир америкалик меҳнаткашларнинг аҳволи яхшиланмайди. Миллионер, миллиардерлар қутурaверадилар, Америка империализми жаҳон жандарми ролини ўйнайверади. Чунки империалистик системанинг асли табиати шундай.

О. АБДУРАҲМОНОВ.

СОВЕТ ҲАРБИЙ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ПРАГАДА

ПРАГА, 28 сентябрь. (ТАСС). Чехословакия Социалистик Республикаси миллий мудофаа министрининг таклифига биноан, СССР мудофаа министри, Совет Иттифоқи маршали Р. Я. Малиновский бошчилигидаги совет ҳарбий делегацияси бугун Прагага келди.

„ВАРШАВА КУЗИ“ ФЕСТИВАЛИ ЁПИЛДИ

ВАРШАВА, 28 сентябрь. (ТАСС). «Варшава кузи» деган замонавий музика саккизинчи халқаро фестивали кеча Д. Шостаковичнинг «Бурун» операсидан айрим парчаларни ижро этиш билан тамом бўлди.

Фестиваль ғоят муваффақиятли ўтди. Варшаваликлардан 20 минг киши 95 музика асарини тинглади. Бу асарлардан 15 таси Польша пойтахтида биринчи марта ижро этилди. Фестиваль давомида 10 симфоник ва 6 камера концерти, бир неча опера-балет томошалари ўтказилди.

Москва давлат филармониясининг Р. Баршай раҳбарлигидаги камера оркестрининг чиқишлари ғоят муваффақиятли ўтди. Совет артистлари эндиликда Польшанинг турли шаҳарларида концерт қўйиб бердилар.

ЖАНГЛАР ДАВОМ ЭТМОҚДА

ПАРИЖ, 28 сентябрь. (ТАСС). Конго ватанпарварлари Конгонинг шимолидаги Боэнде шаҳри районида ҳукумат қўшинларининг шиддатли ҳужумларини муваффақиятли суратда даф қилмоқдалар. Чомбега сотилган оқлар отрядининг СС нинг собиқ офицери Мюллер қўмондонлигида қилган ҳужуми қайтарилди. Мюллер гитлерчилар Германияси олдида қилган «хизматлари» учун «темир крест» билан мукофотланган эди.

Франс Пресс агентлиги мухбирининг Леопольдвильдан хабар беришича, шаҳарнинг катта қисми ҳали ҳам кўзғолончилар қўлида.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДА

◆ Европа ва Осиёдаги 70 дарёнинг узунлиги 1000 километрдан ошади. Шулардан 50 таси Совет Иттифоқи территориясидан оқиб ўтади. Бизнинг дарёларимиздан сув ости қанотли кемалар дунёда биринчи бўлиб сузиб ўтди. Бу кемалар барча мавжуд дарё кемаларига нисбатан тез юради. Эндиликда уларнинг тезлиги соатига 100 километрдан ошади. Ўтган бир йил ичида шундай сув ости қанотли кемаларнинг 126 таси 3,5 миллион пассажир ташиди. Кемасозларимиз яратган янги кемалар ҳозир соатига 110 километр тезликда қатнайдилар. Бундай кемалар сувга тегмай ўтади.

◆ Лиственница СССР ўрмонларида энг кўп учрайдиган дарахтлардан биридир. Бу игна баргли гигант дарахтлар уларнинг баландлиги 40-50 метргача боради, яъни 15 қаватли уйга тенг, иттифоқимизда 274 миллион гектарни, ёки барча ўрмонларнинг 40,3 процентини ташкил этади.

◆ Ёғоч-тахта материалларни сув босими билан кесиш арралашга нисбатан анча тежамлидир. Илгари ёғочнинг 40 проценти қипиққа айланар эди. Ҳозир ёғочни қипиққа чиқармай тежаб қолиш мумкин. Сув билан кесиш тезлиги бирмунча ошиқ. Сув билан ёғоч кесиш ускуналари айтарли мураккаб эмас. Тавсия этилган (АҚШ) бу усул саноатда кенг қўлланилиши мумкин.

◆ Бу соқчи кучунни боқиш ҳам, кўчага айлантиргани олиб чиқиш ҳам керак эмас. У пластмассадан ясалган. Уни Ғарбий Германиядаги бир ишқибоз конструктор ишлаган. Шу билан бирга бу оддий ўйинчоқ ҳам эмас. Агар бу ит қоровуллаб турган бинога бирор киши кириб қолгудай бўлса, ит уни қоронғида ҳам кўриб, дарров қаттиқ вовуллай бошлайди, унинг вовуллайдиган мосламасининг ишлаш принципи жуда оддий. Фото элементларга — итнинг кўзига кўринмайдиган ультра бинафша нурлар доим тушиб туради. Агарда инсон ёки бошқа бирор нарса ит кўзидан фото элементни тўсиб қоладиган бўлса, реле ишга тушиб, ит ўша зоҳотиёқ вовуллай бошлайди.

◆ Уолл — Стритнинг айтишича, кунлардан бир кун Нью-Йоркдаги энг катта банклардан бирида ҳисоблаш машинаси ишдан чиқиб қолибди. Банк директори ўз секретарларидан бирига: «Шу яқин ўн кунга 30 минг хизматчи олинг, бўлмаса биз хонавайрон бўламиз», дебди. (ТАСС).

ЖАҲОН САЙЁҲЛАРИ

ЧЕХ САЙЁҲЛАРИ И. ГАНЗЕЛКА ВА М. ЗИКМУНДНИНГ ТОШКЕНТДАГИ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Бу учрашувни тошкентликлар орзиқиб кутишганди. Шунинг учун ҳам эстрада театри зали матбуот конференцияси бошланишидан анча вақт илгари одамлар билан тўлди. Улар турли соҳа олимлари, матбуот, радио, телевидение, нашриёт ходимлари, шаҳар жамоатчилигининг вакиллари эди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг бош илмий секретари ўртоқ М. Ҳомидхонов матбуот конференциясини очиб, йиғилганларга меҳмонларни таништирди. СССР Журналистлар союзининг секретари, Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениесининг раиси ўртоқ З. И. Есенбоев матбуот конференциясини олиб борди.

Сўз Иржи Ганзелкага берилади. У тинчлик, дўстлик ва халқларнинг бир-бирини тушиниш мақсадидаги бу экспедициянинг тарихи ва вазифалари ҳақида қисқача сўзлаб берди.

Жаҳонгашта сайёҳлар машҳур «Татра» машиналари билан дунёнинг 76 мамлакатини кезишди. Бу шунчаки кўнгил очар саёҳат бўлмай, мазкур ўлкалардаги халқлар, элатларнинг турмуши билан яқиндан танишиш ва кўрган-кечирганлари ҳақида китобхонларга, теле ва кино томошабинларига холис ҳикоя қилиб бериш эди. Улар ёзган минглаб репортажлар, мақолалар ва саккизта китоб ҳамма ерда ҳаяжонланиб ўқилади. Улар суратга олган юзлаб телефильм ва «Африка» кинофильми дунёга машҳур бўлиб кетган.

— Совет Иттифоқи ҳақида катта асар ёзмоқчимиз, — дейди И. Ганзелка. — Мамлакатингизда бир йилдан ортиқроқ вақтдан буён юрибмиз. Таассуротларимиз ҳақида ҳозир суҳбатлашиб олсак бўлади.

Савол-жавоб бошланади. Телетомошабинлар активлик қилишади. Учрашувни «зангори» экранларда кўриб ўтирган томошабинлардан телефон орқали саволлар кела бошлайди. Биринчи савол Олмалиқдан келибди. Меҳмонларга қизғин салом айтиб, уларни бу шаҳарга ҳам ўтишга таклиф қилишибди.

— Қайси тилларни биласизлар?

— Экспедицияга тайёргарлик давомида бир неча халқларнинг тилини ўрганишга тўғри келди. Биз немис, инглиз, француз, рус, итальян, испан, португал, араб тилларини ўргандик... Чехословак тилини ҳам унутиб юбормасликка ҳаракат қилдик, — деб ҳазиллашади сайёҳлар.

— Офатдан сақлаб қолинган Айний қишлоғини кўрганингизда қандай таассурот олдингиз?

И. Ганзелка бу ерда ўжар табиатни бўйсундирган совет олимлари олиб борган ишдан қойил қолганлигини айтди. Бу ердаги табиий офат одамлар бошига кулфат солмади. Лекин биз Покистонда, Кашмирда, худди шунга ўхшаш табиат стихиясининг гувоҳи бўлдик. У ерда кўлни бузиб юборган ва баландлиги 12-15 метр келадиган сув тошқини бир кечада бирнеча юз одамнинг бошига етди...

Меҳмонлар Ўзбекистон ва пойтахтимиз Тошкентдан олган таассуротлари ҳақида ҳаяжонланиб сўзладилар. Уларни Совет Ўрта Осиёсининг гўзал манзараси, Мирзачўлни ўзлаштириш соҳасида қилинаётган ишларнинг миқёси, қудратли техникамиз ҳайратлантирибди.

Сайёҳлар ўзбек элида бўлган вақт давомида талайгина блокнотларни тўлдирдилар, минглаб метр плёнкаларни сарфладилар. Матбуот конференциясида сайёҳлар кўрган-билганлари, бой таассуротларининг бир қисми билангина ўртоқлашдилар. Бу «хамир учидан патир» бўлди. Уларнинг саёҳати якуни катта китоб бўлади. Бу китобнинг талайгина қисми серқуёш Ўзбекистон ҳақида, чех сайёҳларига ёқиб қолган республикамиз ва унинг меҳнаткаш, меҳмондўст халқи ҳақида бўлади.

С. МУСАЕВ.

Суратда: чех сайёҳлари И. Ганзелка (чапда) ва М. Зикмунд матбуот конференцияси президиумида.
И. Глауберзон фотоси.

УЧИНЧИ ТАЙМ „ҚАҲРАМОНЛАРИ“

Матч тамом бўлди. Ишқибозлар оқими кўчаларни тўлдириб ўтиб кетди. Прожектор нурлари ҳам аллақачон сўнган. Теварак-атрофга сокинлик чўкди. Лекин стадион биқинидаги хона чироғи ҳамон ёниқ турибди. Аллақандай шарпалар кўзга ташланади. Бирининг боши қуйи тушган, иккинчиси деворга кифти билан суянганича кўзларини юмиб ўтирибди. Учинчиси нималардир деб анкета тўлдираётган медицина ходимига кекирдагини чўзаяпти. Булар «чинакам» футбол «шайдойилари», улар стадионга ҳеч кечикишмайди. Ишдан кочиб бўлсада, вақтидан олдин етиб келишади. Мана бугун ҳам шундай бўлди.

Судья ўйинни бошлашга ишора қилиши билан бўшаган биринчи шиша думалаб иккинчи зинага тушди. Зум ўтмай навбатдаги бутилканинг оғзи ҳам очилди. Иван кўпроқ ичиб юборган эканми, арақнинг ҳиди димоғига кириши билан кўзлари юмилабошлади. Т. Даминов лабидаги папиросини қўлига олди-да, овозининг борича бақириб судья ва ўйинчиларни ҳақоратлай кетди. Юрий билан Владимир ўзаро гинахонликка тушишди.

— Эсларинг борми, ўзи. Гол учун ичишимиз керак, ахир! — деб қолди шу пайт «эслироқ» Виктор.

Яна стаканлар шақиллади, бутилка пастга думалади. Ундан уёғи нима бўлганини ўзлари билишмайди. Шер бўлиб ёнларидаги ишқибозга дўқ уришганини ҳам, бўш бутилкани футбол майдонига ирғитмоқчи бўлишганини ҳам, милиция ходимларини сўкканларини ҳам эслашолмайди. «Шишадошлар» милиция бўлимига келиб бироз мизғиб олишгач, секин кўзларини очишди.

8-автобаза шофери Иван Клименков соатига қаради. — 11. Нарироқда Октябрь революцияси номли тепловоз вагон ремонти заводи ишчиси Владимир Трушин нималарнидир деб ижирғинаяпти. Тошкент тепловоз депоси слесари Виктор Логинов ва 12-қурилиш бошқармаси дурадгорлар бригадаси бошлиғи Т. Даминов «ширингина» бўлиб ухлашаяпти. «Тирикроғи» — 981-УНР слесари Юрий Зудилов милиция ходими саволларига жавоб бераяпти.

«Қаҳрамон»ларнинг юзларида хорғинлик. Гўё 90 минут дам олмай югуриб хориган кишилардек зўрба-зўр ўринларидан туришаяпти. Чарчаганларича бор, чунки улар «учинчи тайм»ни кўрсатдилар-да. Мана энди қилмишларига яраша жазоланишади.

Минг афсуски, орамизда ҳали ҳам шундайлар бор. Улар стадионга катта футболни кўриш учун эмас, маданий дам олишга эмас, балки кўпчилик тинчлигини бузиш, кайф билан қулоқни қоматга келтириб бақириш учун келадилар. Бақирганлари ҳам майлия, кишиларнинг дилини оғритишларига нима дейсиз. Яқинда бир кўнгилсиз ҳодиса рўй берди. «Ташпромторг» ходими Михаил Макеев маст ҳолда «Пахтакор» стадионида ўтирарди. Учрашув давомида куракда турмайдиган гаплар билан айбсиз судьяни ҳақоратлади. Бу ҳам етмаганидек қўлидаги бутилкани майдонга томон ирғитди. Шиша «Н» фамилияли аёлнинг бошига тегиб уни қаттиқ жароҳатлади. Жиноятчи ўз айбига яраша жазосини олди. Аммо жароҳатланган аёлчи, тузалса ҳам лекин унинг бошида шу жароҳатнинг ўрни қолади.

Шаҳар жамоат тартибини сақлаш бошқармаси ва «Пахтакор» стадиони маъмурияти бундай хусн-бузарларга қарши кескин кураш олиб боряпти. Ҳозир улар жуда ҳам бор. Ҳар бир ишқибоз ана шундай «томошабин»ни тартибга чақиришни, тартиббузарлар бўлмаслигини таъминлашда стадион маъмуриятига ва милиция органларига ёрдам бериши керак. Токи трибунада таъбимизни бузадиган бақироқлар ўтирмасин, киши дилини сиёҳ қиладиган маст-аласлар бўлмасин.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

ҲАВАСКОР РАССОМ ВИСТАВКАСИ

Тошкент тўқимачилик комбинати маданият саройида, талантли ҳаваскор рассом И. Гартван асарлари виставкаси очилди. Виставкага рассомнинг 150 га яқин иши қўйилган.

Т. СОЛИЕВ.

ҲОДИСА

ГЎДАК ОМОН ҚОЛДИ

Кўкча маҳалласидан катта анҳор ҳайқириб ўтади. 12 сентябрь куни шу анҳор бўйида ўйнаб ўтирган 6 ёшли Матлуба пақирчасида сув оламан деб энгашди-ю, сирғаниб кетди.

Буни узоқдан кўриб қолган Тошкент музика билим юрти студенти Мирсодиқ Эргашев чопиб келиб ўзини сувга отди ва чўкаётган қизни дарҳол қуруқликка олиб чиқиб биринчи ёрдамни кўрсатди. Гўдак омон қолди.

Бу қиз Октябрь район Уйғур кўча 343-уйда яшовчи О. Зойидовнинг фарзанди экан. Қизнинг ота-онаси ва қариндош-уруғлари йигитга катта миннатдорчилик билдиришди.

А. САТТОРОВ.

БИЛАСИЗМИ?

□ БМТнинг 1964 йил 1 апрелда берган маълумотига кўра, Ер шарининг қуруқлик юзасида (150 млн. кв. км.) 3 миллиард 237 миллион киши яшайди.

□ Бундан 10 минг йил илгари Ер шарида фақат 10 миллион киши яшаган.

□ 2000 йилда аҳолининг сони 6,5 миллиард кишига етади.

□ Ҳар йили (1963) 120 миллион бола туғилади. Натижада ер шарида 60 миллиондан ортиқ киши кўпаяди. СССРда ҳар йили 3,5 миллион киши кўпаяди.

□ Туғилган болалар орасида қиз болаларга нисбатан ўғил болалар кўпчиликни ташкил қилади. Ўғил болалар қиз болаларга нисбатан 5 процент ортиқ туғилади. Лекин Европа мамлакатларида қиз болалар ўғил болаларга нисбатан кўпроқ туғилади. Туғилганларнинг 52 процентини қизлар, 48 процентини ўғил болалар ташкил қилади. Осиё ва Африка мамлакатларида қизларга нисбатан ўғил болалар кўпроқ туғилади. Масалан, Осиё мамлакатларида туғилган болаларнинг 51 проценти ўғил, 49 проценти қиз болалар ва Африка мамлакатларида 53 проценти ўғил, 47 процентини қиз болаларни ташкил қилади. Америка қитъасида ҳар икки жинснинг нисбати тенг келади.

□ Аҳолининг 40 процентини 15 ёшгача бўлган болалар ташкил қилади.

□ Аҳолининг 3 проценти 65 ёшдан ортиқ яшайди.

□ Аҳолининг 70 проценти қуруқлик юзасининг 7 процент территориясида яшайди.

□ Аҳолининг 20 проценти шаҳарларда яшайди.

□ Ҳозирги яшаб турган аҳоли қуруқлик юзасининг фақат 10 процентидан фойдаланади. Қуруқлик юзаси (ер) ҳозиргига нисбатан 6 марта ортиқ аҳолини (18 миллиард кишини) озиқ-овқат, кийим-кечак билан таъминлаши мумкин.

□ Швецияда аҳоли бошқа мамлакатлардаги аҳолига нисбатан узоқ умр яшайди. Яъни эркаклар ўртача 72,1 ва хотинлар 75,7 йил умр кўради.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

30 СЕНТЯБРДА

СРЕДАЗВИДЕНИЕ КУНИ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — **Ўйлаб топ** (болалар учун). 18.35 — **Телевизион янгиликлар.** 18.50 — **Индустрлашган Ўзбекистон** (юбилей лекторий). 19.15 — **Каспийдан Тянь-Шангача** (телевизион журнал). 19.40 — **Телевизион янгиликлар.** 19.55 — **Юнус Тўраев куйлайди.** 20.30 — **Ер ости бойликлари.** 20.50 — **Баҳор** (фильм-концерт). 21.40 — **Наби Ғаниев** «(Совет киноси усталари» циклидан).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/IX да **Хоразм қўшиғи.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/IX да **Биринчи муҳаббат,** 1/X да **Алишер Навоий.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/IX да **Нурхон.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 30/IX да ва ЭСТРАДА ТЕАТРИДА — 1964/65 йил мавсумининг очилиши — 1/X да Ўзбекистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов** раҳбарлиги ва иштирокида **Хоразм ашула, музика ва рақс ансамблининг концертлари.** Кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Ўзбек цирки усталарининг томошалари.** Кеч соат 8 да бошланади.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Кимсиз, доктор Зорге? — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН», «ВАТАН», НАВОИЙ номли, «СПУТНИК», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

Пани Ганка кундалиги — «СПУТНИК» (кеч соат 8 ва 9 яримда).

«Колумб» кема юнгаси — «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да).

Дунай фарзанди — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11; кундуз 1, 3, 4 ярим ва кеч 6 да).

Енгил ҳаёт — «МОСКВА» (кундуз соат 3 ва кеч 8 да).

ЁЗГИ БИНОДА:

(кеч соат 7-40 ва 9-20 минутда)

Кимсиз, доктор Зорге? — НАВОИЙ номли, «ФЕСТИВАЛЬ», ПУШКИН номли (кеч соат 7-40 минутда).

Уч мушкетёр — ТЕЛЬМАН номли.

Рокко ва унинг биродарлари — «УДАРНИК».

Синдбоднинг еттинчи саёҳати — 1 МАЙ номли.

Хабер фотоси — ПУШКИН номли (кеч соат 9-20 минутда).

Симладаги севги — «ОКТЯБРЬ» номли.

Енгил ҳаёт — «ШАРҚ».

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
1 октябрда

КАТТА КОНЦЕРТ

Концертда: СССР халқ артистлари **Ҳалима Носирова, Мунаррама Турғунбоева, Саодат Қобилова, Галия Измайлова,** Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Карим Зокиров, Саттор Ярашев, Насим Ҳошимов,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Клара Юсупова, Гулнора Маваева, Михаил Давидов, Жамол Низомхўжаев,** солист **Эргаш Йўлдошев** қатнашади.

Халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Калинин район, XXI партсъезд номли совхозда турувчи **Халил Абдуллаевнинг** Фарғона область, Ермозор қишлоқ советида турувчи Зуҳра Камоловадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент область Калинин район халқ судида кўрилади.

Богдан Хмельницкий кўчаси 75-уй, 41-квартирада турувчи **Тўхта Ражаматовнинг** шу уйда турувчи Тошби Ражаматовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Фрунзе район халқ судида кўрилади.

Киев кўчаси, 3-линия, 57-уйда турувчи **Эркин Абдуқодировнинг** Киев кўчаси, 3-линия, 58-уйда турувчи Ўктам Йўлдошевна Каримовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Киров район халқ судида кўрилади.

Иқтисод кўчаси, 30-уйда турувчи **Собит Ғафурович Йўлдошевнинг** Маломирабадская кўчаси, 159-уйда турувчи Озодхон Йўлдошева (Зиёева)дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Ленин район халқ судида кўрилади.

Шаҳрисабз кўчаси, 184-уйда турувчи **Анвар Воҳидовнинг** Генерал Петров кўчаси, 88-б уйда турувчи Елизавета Андреевна Воҳидовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Киров район халқ судида кўрилади.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентских промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкентского горкома КП Узбекистана, промышленного, сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: редактор — 29004. Редактор ўринбосари 25885. Масъул секретарь — 34808. Идеология бўлими — 31936. Саноат ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 33786. Қурилиш ва партия ишлари бўлими — 33786. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 26232. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлими — 28761. Ахборот ва спорт бўлими — 33786. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 11962. ИНДЕКС 64695. Нашр. № 1841.